

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

XXXVIII. évfolyam

2017/4

SÍK SÁNDOR: TEDD A JÓT!

*Tekintet nélkül arra, hogy
Másoknak tetszik
Vagy nem,
Tekintet nélkül arra, hogy
Látják-e vagy nem,
Tekintet nélkül arra, hogy lesz-e
Sikere vagy nem,
Tedd a jót!*

*Tégy minden jót, amit
Megtehetsz,
Ott, ahol vagy,
Úgy, ahogy teheted,
Akkorát, amekkorát tehetsz,
De mindig, szüntelen ez legyen
A programod!*

*Kedves olvasóinknak
jó egészségben töltendő,
békés, boldog, sikerekben gazdag
Új Esztendőt kívánunk!*

A
MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI

SZERKESZTI:
MÁRKUSNÉ NATTER-NÁD KLÁRA

XXXVIII. évfolyam – 2017/4
december

TARTALOM

Zenetudományi Konferencia, Kodály Zoltán emlékére	
Bónis Ferenc köszöntése – <i>Dombóvári János</i>	4
Az Eötvös Collégium Kodály megemlékezése – <i>Köteles György</i>	11
Kodály Zoltán és az Eötvös Collégium – <i>Szövényi Zsolt</i>	13
Kodály és Dubrovay hangverseny a Pesti Vigadóban – <i>Köteles György</i> ..	15
Kodály Művészeti Fesztivál 2017 – <i>Sipos Soma</i>	18
Kardos Pál: Karvezetés III. Intonálás – <i>S. Szabó Márta</i>	21
Kodály és más kortársaink az Ars Sacra Fesztiválon – <i>Köteles György</i> ..	23
Hangverseny Kodály szakrális műveiből – <i>Tőkés Tünde</i>	26
Záborszky Kálmán 70. – <i>Hartyányi Judit</i>	27
Jubilált a „Laudate” Kórus Sepsiszentgyörgyön – <i>Szabó Szabolcs</i>	29
Concordia Vegyeskar hangvesenye – <i>Stupendek István</i>	31
IKS Symposium 2017 Canada – <i>M. Dietrich Helga</i>	36
Barangolás – <i>Buda Barnáné, Császárné Szabó Csilla</i>	38
KÖNYVBEMUTATÓ	
Bónis Ferenc: Kollektív Kodály portré – <i>Ittész Mihály</i>	42
Szinte Gábor festőművész – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	44
Heltai Nándor emlékezete – <i>Ittész Mihály</i>	46
BÚCSÚZUNK	
Emlékezés Devich Jánosra – <i>M.N-N K</i>	47
Emlékezés Póczonyi Máriára – <i>M.N-N K</i>	47
Tájékoztató a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar	
Szolfézs-Zeneelmélet, Karvezetés Tanszékének	
képzéseiről és nyílt napjairól – <i>Dr. S. Szabó Márta</i>	48

A címodalt Borsos Miklós alkotásával Szántó Tibor tervezte

A kiadványt Dobó Nándor tervezte

Kiadja a Magyar Kodály Társaság

Felelős kiadó: a Magyar Kodály Társaság elnöke

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: László és Társa Bt.

Felelős vezető: László András

Kiadványunk támogatói

Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Kodály Zoltán

Szinte Gábor festőművész alkotása

1996

Az Artisjus Budapest, I. Mészáros utcai székházában látható

A 85 esztendős Bónis Ferenc köszöntésével ZENETUDOMÁNYI KONFERENCIA

Kodály Zoltán emlékére

Csakúgy, mint öt évvel ezelőtt, a sátorlajújhelyi Lavotta János Kamarazenekar Alapítvány 2017-ben is zenetudományi konferenciával kívánt emlékezni a népdalgyűjtő-zenetudós, a nagyhatású zenepedagógus, valamint a „magyaroknak magyar zenét” szerző komponista Kodály Zoltánra, születésének 135., halálának 50. évében. A rendezvénynek a 85 esztendős Bónis Ferenc kérésére és javaslatára azonban nem a megszokott zempléni konferenciák helyszíne, a Magyar Nyelv Múzeuma Széphalmon, hanem a fővárosi Kodály Zoltán Emlékmúzeum adott otthont. Az esemény fővédnökének felkért Kodály Zoltánné Péczely Sarolta

Kodályné Péczely Sarolta

úrhölgy készséggel társult a kezdeményezőkhöz, s házigazdaként pedig Ittész Mihály elnök úr révén a Magyar Kodály Társaság is csatlakozott a *Magyar zenetörténeti kérdések Lavottától Kodályig* címmel meghirdetett konferencia megrendezéséhez. Elnök úr megnyitó gondolatai után Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudóst meleg szavakkal köszöntötte Kodályné Péczely Sarolta, majd pedig Fehér József elnök úr a Kazinczy Ferenc Társaság ajándékát nyújtotta át.

Bónis Ferenc

Fehér József

A másik fővédnöknek felkért Hoppál Péter kulturális államtitkár úr távollétében az eseményt méltatva a konferenciához küldött levélben egyebek mellett arról írt, hogy „A Lavotta és Kodály által határolt magyar zenetörténeti korszakot értőn feldolgozó zenetudósok, muzsikusok – így e konferencia résztvevői és köztük kiemelten Bónis Professor úr – olyan szolgálatot tesznek az egyetemes művelődés ügyének, amely a kultúránk fennmaradásához járul hozzá.”

Hangásznégyes és Kerek Gábor Közeledő

Folytatásként a sátoralja-
újhelyi HANGÁSZNÉGYES¹
Kerek Gábor Közeledő² Op.
304-es, Hommage á Kodály³
című, a jeles alkalomra írt
darabját mutatta be a szerző
jelenlétében.

A konferencia kezdeteként
az ebéd előtti időszakot elnök-
lő Fehérné Sulyok Éva Bónis
Ferencnek, Hódolat Bartók-
nak és Kodálynak című köny-
véből idézett:

„A hódolat nem éppen szokványos cím a tudományszerző történetírásban; az utóbbi évtizedekben mintha a fogalomhoz, magához is rosszízű mellékjelentés tapadt volna. E sorok írója mégis megkísérli, hogy régi, tiszta értelmében éljen e szóval: ahogy a XIX. század művészete és tudományja élt vele, kifejezvéen tiszteletnél erősebb elismerését egy-egy korszakalkotó életmű létrehozója előtt.”

A hallgatóság engedélyét kérte, hogy élhessen a plagizálás lehetőségével, s azt mondhassa: *Hódolat Bónis Ferencnek 85. születésnapja alkalmából!*

Fehérné Sulyok Éva

¹ HANGÁSZNÉGYES tagjai: Dombóvári János Imre – fuvola; Licskó Tibor – hegedű; Dombóvári János – mélyhegedű; Fehérné Sulyok Éva – gordonka

² Kerek Gábor Közeledő (*1971) fagott- és blockflöte-művész, karnagy, zeneszerző, a kinczincbarcikai Kodály Zoltán Alapfokú Művészeti Iskola igazgatója (2012-). A felsorolt hangszeres, valamint karnagyai tanulmányokkal párhuzamosan érdeklődése egyre inkább kiterjedt a zeneszerzésre is. Ebben, kezdetben Gémesi Géza, majd Serei Zsolt, Dukay Barnabás, Lendvay Kamilló, végül pedig Csemiczky Miklós voltak mentorai. Az ANIMAL 2014-ben meghirdetett nemzetközi operaszerző versenyen PARODY című egyfelvonásosa első díjas lett.

³ A darab a HANGÁSZNÉGYES felkérésére készült annyi kikötéssel, hogy magyar legyen és rendelkezzen kodályi jegyekkel.

A fuvolán rubato-, majd gordonkán erőteljesen megszólaló páva-dallam (Hess páva...) a három részre (ABA) osztható művet mintegy keretbe foglalja. A közte lévő, rövid kadenciával átvezetett „Friss”, a szerző általán moderato utasítással ellátott, egyébként több rétegű közzéprészben a könnyed verbunkos táncdallamot nem kis harmóniai bravúrral néhány ütem erejéig a Hány-intermezzo akkordjai törik meg, és két alkalommal, villanásszerűen a Bécsi harangjáték is megszólal. Mindez azonban csupán egy rövid emlékeztető, valóban kodályi névjegy, mert egy hirtelen leállás után újra a verbunkos periódusnyi témája (16 ütem) szól egészen az Intermezzo-ból már ismert koronás akkordokig, azonban a folytatás újabb meglepetést tartogat. A szerzőre igazán jellemző zenei humor nyilvánul meg, amikor a 3/8-os, váltakozó ütemű népdal a verbunkos tempójában 2/4-ben szólal meg. A darab végén visszatér a páva-dallam s puha rubato hangzása szinte felemelkedik a levegőbe és elszáll...

Majd pedig első előadóként az ünnepelt Bónis Ferencet szólította mikrofonhoz. Az 1901-ben Bécsben alapított, komolyzenét publikáló kiadó, az Universal Edition azzal a szándékkal jött létre, hogy hazai szervezet biztosítsa a kottaellátottságot az osztrák piacon. Az elgondolás annyira bevált, hogy idővel ez lett a legnagyobb olyan kiadó, amely modern zenével is foglalkozott. Kodály Zoltán és a kiadó közel fél évszázados kapcsolatáról, levélváltásáról hallhattunk Bónis Ferenc előadásában, aki *Kodály és a bécsi Universal levelezése* címmel a szerző által megtalált dokumentumokba, a rövidesen három⁴ kötetben megjelenő levelezés történetébe engedett betekintést.

Ittész Mihály

Tusnady László

Bárdos Lajos valószínűleg sosem lett volna zeneszerző, ha – miután karnagynak készülvén – nem Kodály Zoltán zeneszerzés osztályába kerül. Négy évet tölthetett ebben az inspiráló közösségben, ahol is végérvényessé érlelődött nála a komponálás gondolata. Ittész Mihály *„A népdal-rapszodiák Bárdos Lajos életművében”* címmel megtartott előadásában nem véletlenül emelte ki az életműből a Bárdos és Kodály között fontos kapcsolódási pontot jelentő népdalrapszodiákat.

Tusnady László *Lelkünk tükre (Kodály Zoltán és anyanyelvünk)* témájú, szabadon elmondott előadását az elnöklő Fehérné Sulyok Éva egy Kodály-idézetrel vezette be: *„IV. Béla királyunk elküldte Juliánuszt, hogy megkeresse az őshazában maradt magyarokat. Nem azért, hogy visszatérjen hozzájuk, hanem hogy őket hívja ide, az európai magyarságot megerősíteni... Mi sem akarunk visszatérni az őshazába. Ami megtartott Európában idáig, majd csak megtart ezután is.*

Mi lehet az? Nem az, amiben alkalmazkodtunk, hasonlókká lettünk környezetünkhöz, hanem amiben különbözünk tőle. Hisz, ha mindenben hasonlókká lettünk volna, eltűnt volna a magyar-

ság. Így is sokat letett régi mivoltából ezer év alatt. De megtartotta külön lelkiségét. Annak két legmegfoghatóbb nyilvánulása: a nyelv és a zene.”

Berlász Melinda *Kodály Zoltán „diadalútja” a kaliforniai Santa Barbarában* című előadásának apropója, hogy Kodály többször járt az Amerikai Egyesült Államokban. Először 1947-ben zeneszerzőként, majd

⁴ Kodály Zoltán és az UNIVERSAL EDITION LEVÉLVÁLTÁSA (1938-1966) egy kötete az Argumentum Kiadó gondozásában 2013-ban már megjelent, amely időközben a 3. sorszámot kapta. A Balassi Kiadó ugyanis a közreadó Bónis Ferenc által német nyelvről magyarra fordított levelezés első két kötetét várhatóan még 2017-ben megjelenteti.

Berlász Melinda

1966-ban a zeneoktatásról vallott nézetei kerültek a figyelem középpontjába. Több egyetemet látogatott meg, többek között járt a Stanfordin, az indianai, valamint a kaliforniai egyetemen Santa Barbarában. Ez utóbbi helyszínen nemcsak előadásokat tartott, hanem elnökkölt is egy zeneoktatásról szóló konferencián. Itt készült egyébként az az interjú, amelyben Dr. Dániel Ernő⁵ kérdéseire válaszolt Kodály a zenei nevelésről.

A kávészünet után Kodály lírai darabját, a hegedűn, gordonkán is megszólaltatható Adagiot – *Bojti Eszter* zongorakíséretével – *Dombóvári*

János mélyhegedűn adta elő.

A nemzeti hősök kultuszának alapjait a történetírás fektette le – vélekedik Rigó Béla irodalomtörténész. E hősök kiválasztása a magyar irodalomban a reformkor romantikájához kötődik. Egy lázadó paraszt figurája általában nehezen kerül be e kultushősök közé, bár példákkal a világirodalom is szolgál (pl. Puskin-Pugacsov). Így tehát Dózsa György alakja nem különleges az európai irodalomban, s a Kárpát-medencében nem is akad vetélytársa.

Bojti Eszter és Dombóvári János

Dózsa helyét irodalmunk számára Eötvös József jelölte ki először, a Magyarország 1514-ben című regényében. Majd 10 évvel a megjelenés után ennek alapján írja Jókai Mór a Dózsa György című szomorújátékot, Petőfi pedig versben (A nép nevében) emlékezik meg róla.

Jókai színművét majd Szigligeti Ede dolgozza fel opera-librettónak Erkel Ferenc számára, s így jut el Dózsa alakja az operaszínpadig. Ennek zenetörténeti szálait Tallián Tibor Eötvös, Jókai, Szigligeti, Erkel. A Dózsa-témák útja az operaszínpadig címmel megtartott előadásában bontotta ki.

Tallián Tibor

Frid Géza nevét – aki itthon Bartók és Kodály tanítványa volt – zongoraművészként Európaszerte ismerték. Amszterdamban, ahol a híres „magyar-hollandként” tartották számon, 1929-től élt és alkotott, már zeneszerzőként is. Zsidó származása miatt még választott hazájában is nehezen vészelté át a háborús éveket, s később, már a konszolidált időszakban rengeteget tett Bartók és Kodály népszerűsítéséért Hollandiá-

⁵ Zongoraművész, karmester, zongoraprofesszor, az American Liszt Society elnöke Santa Barbarában, a helyi szimfonikus zenekar igazgatója.

Scholcz Péter

ban. Konkrétumokat a hallgatók a magyar zene hollandiai követétől, Scholcz Péternek *Egy különleges zongoraverseny. A Kodály tanítvány Frid Géza* címmel elmondott előadásából tudhattak meg.

Korolenko Ilona, a Munkácsi Egyetem előadó tanára Zemplén zenei életéhez több szállal is kötődik.⁶ Az ungvári zenei élet egész Kárpátaljára kisugárzó, jeles képviselői közül ezúttal Zádor Dezsőt, Kárpátalja zenei életének apostolát mutatta be a fővárosi hallgatóknak.

Az ebédszünetet követően Pál Edith Erzsébet⁷ győri főiskolai hallgató Kodály Székely keserves című darabját játszotta.

A délután elnöklő Ittész Mihály először Gombos Lászlót szólította Aggházy Károly – *egy elfeledett Liszt-tanítvány* – című előadásának megtartására, amelynek különlegességéhez a jelenlévő Aggházy-lészármazott is hozzá járult.

Személyes emlékek volt a témája Tátrai Zsuzsanna visszaemlékezésének, aki egyrészt Tátrai Vilmos családjának Kodály Zoltánhoz fűződő emlékeit idézte fel, másrészt a Bónis Ferenc által szerve-

Gombos László

⁶ Korolenko Ilona ungvári hegedűművész, karmester, Zádor Dezső-díjas, néhány muzsikustársával a Lavotta János Kamarazenekar millenniumi CD-jének felvétele idején (2000) közreműködött először a zempléni együttesben. Jelenlétük azóta úgy a zenekari hangversenyek, mint a lemezfelvételek során rendszeresé vált. Nagyobb szabású művek előadása során pedig karmesterként is számos alkalommal működött közre. Elévülhetetlen érdemei közé tartozik a kárpátaljai zeneszerzők (Márton István, Zádor Dezső) magyarországi bemutatása, műveiknek népszerűsítése. A verbunkos-zene kárpátaljai megismertetéséért végzett áldozatos munkáját a Lavotta Alapítvány kuratóriuma 2015-ben Lavotta János-díj odaítélésével ismerte el.

⁷ A sátoraljaújhegyi Lavotta János Művészeti Iskola egykori növendéke, ahol Dr. Petricska Miklósné volt a zongoratanára.

Tatrai Zsuzsanna

zett gyulai konferenciák élményét, hangulatát osztotta meg a hallgatósággal.

Kassai István, a 19. század magyar zenéjének fáradhatatlan kutatója és tolmácsolója ezúttal Széchenyi István zeneszerző unokaöccsét mutatta be *Egy diplomata a XIX. századból – Széchenyi Imre* című előadásában. Zongorajátékával kedvet csinált „a

Kassai István

magyar Johann Strauss” könnyed muzsikájának megismerése iránt.

A konferencia utolsó előadójaként Dombóvári János *A Magyar Verbunkos Zene-sorozat születése és kiteljesedése* címmel a Lavotta János Kamarazenekar eddig megjelent 10 CD történetét ismertette a hallgatókkal. A Magyar Verbunkos Zene-sorozat 1995–2017 között felvett, valamint megjelentetett hanganyaga Lavotta Jánostól Farkas Ferencig a verbunkos zenei stílusában egy nem rövid időutazás.

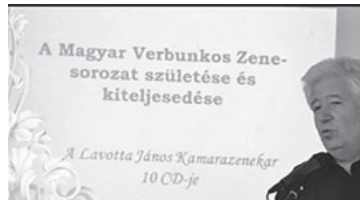
Miközben a sorozat a figyelmes hallgatót a verbunkos felívelő szakaszától a delelőjén át egészen a hanyatlásáig vezeti végig, a szólóhangszertől a kamarazenén át, a versenyműveken keresztül a kantátaig a műfajok sokaságával találkozhat, ismerkedhet. A magyar zenei romantika korából több tucat szerzőt lehet a lemezeken keresztül megismerni, netán megkedvelni, valamint a Lavotta János Kamarazenekar játékán keresztül a szándék szerint egy olyan előadói stílust, amely, amikor kell feszes, táncos karakterű, máskor pedig fenséges, emelkedett, ünnepélyes. „A sorozat létrehozói, közreműködői hisznek a verbunkos zene nevelő, a magyarság önazonosságát erősítő, a kulturális identitást megőrző erejében.

A kezdet kezdetén ezért is választották a lemezsorozatot, valamint a zempelni zenetudományi konferenciák iránymutató gondolatának Szabolcsi Bence szavait, aki szerint a verbunkos

zene „segített magyarrá lenni, segített magyarnak maradni, segített Európában helytállani” – zárta előadását Dombóvári János.

Kiegészítésképpen az előadó kedves munkatársa, Fehér Éva hungarológus mutatta be a kamarazenekar honlapján (www.lavottamuhely.hu) azt a web-boltot, ahol mind a tíz CD hanganyaga elérhető és ahol a zeneművek egyenként is megvásárolhatók.

A konferencia mottójául választott Kodály-idézet, miszerint „Hisszük, hogy az emberiség boldogabb lesz, ha megtanul a zenével méltóképpen

Dombóvári János

élni. S aki csak valamit is tett ez irányban, már nem élt hiába” – kellő motiváló erő a szervezők számára ahhoz, hogy időről időre megemlékezzenek a magyar zenetörténet nagyjairól, valamint köszöntsék a jelen meghatározó zenetudósait. A tartalmas, gondolatgazdag nap végén fizikailag az utolsó erőtartalékait mozgósító, ugyanakkor egy láthatóan boldog Bónis Ferenc mondott hálás köszönetet mindenért, és ehhez csatlakozik most a szervező Lavotta János Kamarazenekar Alapítvány is. Mindenek előtt köszönjük a szíves vendéglátást Kodály Zoltánné Péczely Sarolta úrhölgynek, valamint a társrendező Magyar Kodály Társaságnak, Ittész Mihály elnök úrnak; az előadóknak, akik az első felkérő szóra, készséggel vállalták, és témaválasztásukkal hozzá járultak az ünnephez; a zene hatalmát bizonyító hangszeres közreműködőknek; a tokaj-hegyaljai borok szállítóinak: az erdőbényei Béres Szőlőbirtok és Pincészetnek, továbbá a Lavotta-borokat (száraz furmint és hárslevelű) palackozó Estók Pincészetnek; nem utolsó sorban pedig a közönségnek: Szőnyi Erzsébet professzor asszonytól Somfai László, Hámori József, Márkusné Natter-Nád Klára, Béres József és a többi, a fővároson kívülről érkezett névtelen hallgatókig, akik jelenlétükkel a konferencia szereplőit megtisztelték.

Képek a konferenciáról...

Az Eötvös József Collégium Kodály-megemlékezése

Kodály Zoltán, egyetemi éveiben az akkor még a Belváros (külső) peremén működő, Eötvös Lóránd által csak néhány évvel korábban alapított kollégium lakója és növendéke, *Gerevich Tibor*, *Szabó Dezső*, *Szekfű Gyula* évfolyamtársa, valamint a később *Balázs Bélaként* ismert és elismert *Bauer Herbert* szobatársa. Az intézetnek szellemi tájékozódása meghatározó tapasztalatait köszönheti Kodály, társadalmi kapcsolatrendszerének életre szólóan erős kötelékei hurkolják ide – méltó és igazságos tehát, hogy a 2017. évi kettős Kodály-évforduló alkalmából az Eötvös Collegium is megemlékezzen világhíressé lett tagjáról.

Megemlékezésre a kollégium Baráti Köre már korábban sort kerített: április 1-jén tartott közgyűlésén *Szövényi Zsolt* (interneten is hozzáférhető) előadása tekintette át a zeneszerző és az intézmény kapcsolatát. A témának egyébként egyre gazdagodó irodalma van, melyből most csupán Móser Zoltán: *Erre letem földnek nyomát...* című, alcíme szerint „Kodály Zoltán életéről, műveiről – a hagyományról, a múlttól és a történelemtől” írott munkáját emeljük ki.

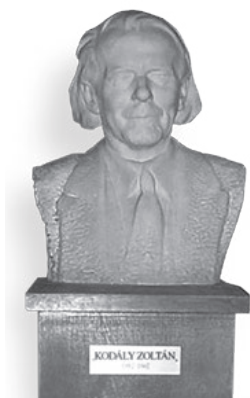
Szeptember 4-én tehát az ELTE Eötvös Collegiuma egész délutánt szentelt Kodály emlékezetének: nagyívű előadásokkal, szobrának megkoszorúzásával, Kodály életművét, annak különböző oldalait tárgyaló kerekasztal-beszélgetéssel, melynek vitaindítóját a Mesterről több könyvet is publikált egykori Eötvös-kollégista *Móser Zoltán* fotóművész tartotta, végül rövid kórushangversennyel. Az ünnepi megemlékezést a klasszika-filológus – ennyiben tehát a Mesterrel közös érdeklődésű – *dr. Horváth László*, a kollégium igazgatója vezette, a program koncepcióját pedig a Kodály-kutató *Dalos Anna* alakította úgy, hogy a rendezvény a Kodály-év gazdag kínálatába egyedi szint, megközelítést hozzon.

Horváth László köszöntője után *Dalos Anna* *Kodály Zoltán, a tudós zeneszerző címmel tartott előadást, mely lényegében korábbi, azonos címen publikált tanulmányának rekapitulációja volt. Szólt ebben Kodály népzene-kutatói munkásságáról, kottapéldával szemléltetve dallamközreadásainak körültekintő alaposágát; Bartók-elemzéseinek jelentőségéről, kottával és hangfelvétellel dokumentálva egy a Mester által bartóki jellegzetességként felismert ám Kodálynál is tipikus fordulatot; szólt továbbá a Mester tudósi-zeneszerzői-nevelői (utóbbit a legtágabban értve) művének egységéről. Ez utóbbi kérdéskör azután a kerekasztal beszélgetés vezérfonala is lett.*

A következő előadó, *Tóth Heléna* kultúrantropológus, a bambergi Otto Friedrich Egyetem adjunktusa (nehezen fordítható a német egyetemi hierarchia) *Kodály Zoltán utolsó útja: Egy temetés arcai* című, korabeli filmfelvételekkel és fotókkal gazdagon illusztrált előadásában –

Katherine Verdery elmélete nyomán – nemzetközi történelmi kontextusba helyezve, Sosztakovics, Paul Dessau és mások példájával összehasonlítva és a pártállami egyházpolitika összefüggésében értelmezte Kodály „két temetésének”, állami és egyházi búcsúztatásának politikai konzekvenciáit.

A plenáris előadásokat követően került sor a kollégium lépcsőfordulóján álló Kodály-portré, Kisfaludy Strobl Zsigmond 1957-ben készült, és a Ménesi úti épületben 1967-ben elhelyezett márványszobrának megkoszorúzására: miután a kollégium legifjabb tagja elhelyezte a koszorút, a jelenlévők elénekelték a himnuszt. A Ménesi úti, nyílt tekintetű Kodály-ábrázolás kivételességét (mint erre Szövényi Zsolt korábban említett írása utal) az adja, hogy élő modell után mintázta – a zeneszerzővel egyébként jó családi kapcsolatban is álló – Strobl, a kor leghíresebb portrészobrása.

A mintegy másfél órás kerekasztal-beszélgetés, melynek moderátora *Dalos Anna* mellett *Gózon Ákos* újságíró volt, részletesen taglalta a Mester munkásságának meghatározó területeit. Móser Zoltán, vitaindítójában, a dió-szimbólumot hozta e különböző oldalak és területek egységére, nyomában Ittész Mihály, a kerekasztal egyik résztvevője vetette fel a korábban említett hármasság (tudományos kutatás, művészi alkotás, nemzetnevelő elkötelezettség) négyességgé bővítését, Kodály meghatározó közéleti munkásságára utalva. A számos kérdésben egyetértő felek közötti vitában szó esett a Kodály-örökség aktualitásáról, a művészi életmű mai helyéről a koncertéletben és a nemzetközi tudományosságban, a folklorista Kodály hitelesség-felfogásáról, a magyar zenei nevelés helyzetéről és hiányosságairól: Kodály „pedagógiai mérlegének” jelen állásáról, vagy – így is fordíthatjuk – arról, hogyan is áll az utókor a kodályi mérlegen. A beszélgetésben rész vett még Madaras Gergely karmester, Nemes László Norbert, a kecskeméti Kodály Intézet igazgatója, Richter Pál muzikológus, valamint a zeneműkiadói terület képviselőjében Szitha Tünde.

A kerekasztal helyét a Collegium nagytermében egy (művészi szempontból sajnos csak) képzeletbeli pódium foglalta el, amelyen a délután zárásaképpen a *Vasas Művészegyüttes Vass Lajos Kórusa* adott szép és rövid hangversenyt *Bárd Judit* vezényletével és a társkarnagy Szűcs Dániel konferálásával. Műsorukon késő XVI. és XVII. századi tételek (*Viadana: Exsultate justi*, *Victoria: O Vos Omnes*, *Purcell: Thou Knowest Lord*, *Schein: Ich freue mich im Herren*) után Kodály Zoltántól az *Akik mindig elkésnek és az Esti dal*, Karai Józseftől az igazi sikerdarabnak

számító *Vidám nóta*, valamint az együttes névadójának egy fél évszázaddal ezelőtt komponált, ám meglepően modern műve szólalt meg.

Horváth László igazgató úr a nap zárszavában jelezte: terv szerint a plenáris előadások szövegét és a kerekasztal jegyzőkönyvét is megjeleníti a Collegium, így a recenzens – a délután során elhangzott számtalan termékeny gondolatmenet ismertetését mellőzve – megragadhat csupán egyetlen mozzanatot a Kodály-probléma sokrétűségének szemléltetésére.

A világhíressé lett *Esti dal* megkomponálásának *miértje* a folklorista és a nemzetnevelő Kodály sajátosan magyar motívumokat kereső attitűdje alapján értelmezhetetlen. De az idegenszerű, közhelyes hármashangzat-fordulatokból építkező népdal feldolgozásának *mikéntje* – miként arra Ittész Mihály utalt – kivételes atmoszférát teremt. Miután pedig a beszélgetés során a nemzetközi Bartók-kutatással való összevetésben említettett Somfai László neve, vegyünk analógiát az ő Haydn-vonósnégyesekről írott nagy tanulmányából. „Nincs olyan banális dallamfordulat, unos-untalan hallott melódia-makám, amely megfelelő hangszínbeállításban, gonddal kiválasztott felrakásban ne keltené az »egyedi«, »sohasem hallott« jelenség szuggesztivitását.” Másutt, az Op. 76/5. II. tételéről: „Ha őszinték vagyunk, akkor lehetetlen csupán az alábbi hangegymásutánba jelentékeny mondanivalót, sohasem hallott mély gondolatot beleérezni. (...) [Haydnnél a közhelyes] dallam (...) elveszti önnön hétköznapi énjét és a humanitás, bölcsesség páratlanul szép zenei kifejezésének hordozójává nemesedik.” (*Zenetudományi Tanulmányok* VIII. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1960. 370. és 317. o.) Nos, az *Esti dal* és számtalan más műve (e kollégiumi megemlékezés tanulságaként is) valami ilyenszerű költői tudás birtokosának mutatja fel, immár az utókor számára, Kodály Zoltánt.

Köteles György

Kodály Zoltán és az Eötvös Collegium

Az ötven év előtti történetre visszagondolva mi sem volt természetesebb, mint hogy 1967-ben a „collegiumi hagyományokat” vállaló Eötvös kollégisták Kodály Tanár Úr temetésén csatlakozzanak a gyászolókhoz. Úgy gondoltuk, hogy nekünk is ott a helyünk a farkasréti temetőben, a nemzetnevelő kollégista sírjánál. Kodály hite és magyarsága akkor is példaként állt előttünk.

Ahogy Julianus nyomába szegődve írta: „Mit üzen nekünk ez a zene? Azt, hogy addig élünk, míg nem feledjük, mik vagyunk. Mi sem akarunk

visszatérni az őshazába. Ami megtartott Európában idáig, majdcsak megtart ezután is. Mi lehet ez? Nem az, amiben alkalmazkodtunk, hasonlóká lettünk környezetünkhöz, hanem amiben különböztünk tőle. Hisz, ha mindenben hasonlóká lettünk volna, eltűnt volna a magyarság. Így is sokat letett régi mivoltunkból ezer év alatt. De megtartotta külön lelkiségét. Annak két legmegfoghatóbb megnyilvánulása a nyelv és zene.”

A korabeli tudósítás szerint: „A temetés valóságos nemzeti gyásznap-pá vált. Ravatalához tízezrek zarándokoltak el a MTA aulájába. Ennyi embert soha nem látott a Farkasréti temető, ahol érckoporsóját végső nyugalomra helyezték.”

Visszagondolva, magyarázható Bakos István kollégiumi titkárunk kezdeményezésének akkori fogadtatása, hiszen Kodály egyházi temetése felért egy tüntetéssel. Sok vita és egyeztetés nyomán kaptunk engedélyt a kollégisták testületi részvételére. Az Eötvös kollégisták és zeneművészeti hallgatók a sír körül, temetői sorfalt állhattak. De vigyáztak arra, hogy a sorfalban a kollégisták és a „vigyázó szemű civilek” váltsák egymást. S a temetői elcsendesülésben volt alkalmunk a kollégisták nagy nemzedékét idézni, és azon is elgondolkodhattunk, hogy nemcsak a nemzetéhez hű Kodály Zoltán magatartása, cselekedetei, hanem az alkotó tudós, művész eszméi, szellemisége is olyan erő, amely a hatalom félelmi reakcióját válthatta ki.

A kollégisták tisztelgő emlékezése nem zárult le a március 6-ai temetéssel. A Kollégiumi Napok keretében 1967. május 10-én Kósa László kollégista társunk, Patkó József zeneakadémista közreműködésével szervezte meg a Kodály-megemlékezést. Ez alkalommal került sor a kollégium tulajdonában és kincsestárában őrzött Kodály-mellszobor avatására.

Ismereteink szerint Kodályról életében ilyen szobor nem készült. Melocco Miklós szobrászművész a kecskeméti Kodály-emlékhely domborművének készítésekor hivatkozott arra, hogy Kodály életében nem szerezte, ha róla szobrot, portrét készítenek. A szobrász tiszteletben tartotta e tartózkodást, és ezért került 1975-ben a kecskeméti domborműre a nekünk háttal álló, félprofilból ábrázolt, kórusát vezénylő Kodály. Ennek ismeretében még becsesebb értékünk a Kisfaludi Strobl Zsigmond által Kodály életében (1955 vagy 1957-ben) a mester 75. születésnapja alkalmára készített és most megkoszorúzott Kodály szobor.

Szövényi Zsolt

*Elhangzott a Baráti Kör közgyűlésén 2017. április 1-jén.
(részlet)...*

www.kultura.hu/szovenyi-zsolt-kodaly-170428 (Letöltve 2017.09.05.)

Kodály és Dubrovay hangverseny a Pesti Vigadóban

Évadnyitó a Magyar Művészeti Akadémián

A Magyar Művészeti Akadémia a **Hollerung Gábor** vezette **Budafoki Dohnányi Zenekar** augusztus 31-i hangversenyével nyitotta meg a 2017/18-as évadot.

A műsorban Dubrovay László akadémikus, a Nemzet Művésze két zongoraversenyét – szólista Balázs János Liszt-díjas művész – Kodály két leggyakrabban játszott kompozíciója, a *Galántai táncok* és a *Háryszvit* keretezte.

Mielőtt azonban a nagyformátumú művek felhangoztak volna, Fekete György, az MMA elnöke mondott beszédet, mely maga is zenei (talán *liszti*) értelemben vett „nagyforma”, rövid bevezetéssel, lírai, költői képeket felvonultatató első tétellel, vele egybekomponált diszkurzív-érvelő másodikkal, és lendületes-buzdító rövid codával; gondolatmenetét az egy év óta már a katolikus egyház szentjei sorában tisztelt Kalkuttai Teréz anya híres (és Elnök Úr által, ahogyan azt *Befelé tágasabb* című könyve tanúsítja, más-más összefüggésben szívesen idézett) himnuszának egyik sorára építette: „Az élet dal – énekelj”; a beszéd a mise Credo-jából vett szópárral utalt a művészetek és a világ teljességére: minden láthatóra és láthatatlanra.

A zene a gyakorta láttató erejű láthatatlan dolgok sorába tartozik, Kodály Zoltánnak a Vigadó-beli koncerten felhangzó művei feltétlenül ilyenek, láttatnak: a *Háry* eleve színpadi zenének készült, és a *Galántai táncok* is megtalálta helyét a táncszínházi feldolgozásokban. Kodály alkotói életművének érvényessége, időállósága, értéke talán már a Mester halála óta hol elhalkuló, hol felerősödő polémia tárgya; ha most, a kettős Kodály-évforduló kapcsán hangot kapnak a pro és kontra érvek, nagyon is helyénvaló, hiszen Kodály-képünk tisztulását segítik (de omnibus dubitandum est) az olyan meggyőző előadások, mint amilyen Hollerung Gábor és muzsikusai által a Művészeti Akadémia évadnyitó koncertjén megvalósult, mindenestre a *pro* táborát erősítik.

Mi a jó és meggyőző Kodály-interpretáció titka? Két – egymást erősítő – mozzanatot emelhetünk ki: egyik egy sajátosan népzenei hallásmód, másik egy – talán a historikus előadásokban leginkább kimunkált – rendkívül differenciált artikuláció; mindkettőnek sajátja az eredendően a szólisztikus vagy kamarazenei előadás szabadságára építő zenélés, amelyet adott esetben a Kodály-művek szimfonikus nagyzenekarával kell megvalósítani. Ilyenfajta előadói attitűd megrendítő, mert a művész halála által szentesített és mintegy testamentummá emelt példája Kocsis Zoltán egyik utolsó Bartók-vezénylése, a *Táncszvit*, 2016. március 30-án

a Művészetek Palotája Bartók-termében. E sorok írója emlékezetében él továbbá Kocsisnak egy régebbi *Psalmus*-interpretációja (2011. március 15.), amelyben a művész tempóvétel és artikuláció szabadságának hasonló teljességét kereste.

Visszatérve az augusztus 31-i koncerthez, ez az este a szabadság számos felemelő pillanatával ajándékozta meg a hallgatóságot, úgy a *Háryszvit*ben, mint a *Galántai táncok* előadásában. Utóbbi darab, mint kiadói kottakölcsönzési adatokból ezt kiszámolták, Kodálynak világszerte abszolút értékben sokat és relatíve – minden más művét messze megelőzve – a legtöbbet játszott műve; ha így van, csak örülhetünk, mert *hiteles* hangzó képviseletünk van a világban. Ön igazolásul idézzük Szőnyi Erzsébet szavait: „(...) ha arra gondolok, hogy mi az, ami valósággal szíven üt Kodály műveiben, (...) a *Galántai táncok* szólója az elején. Az olyan, hogy az ember úgy érzi, most kezdődik a világ, annyira magyar és annyira benne van minden”. (*Utak Kodályhoz. Ittész Mihály beszélgetése Decsényi Jánossal és Szőnyi Erzsébettel*. Kodály Zoltán Emlékműzeum, 2015. február 13. Lejegyeztem a rendezvény hangfelvételéről.)

Dubrovay László zongoraversenyei a Kodály-művekhez izgalmas elenpontként szolgáltak. Dubrovay a kísérletező zeneszerzők közé tartozik, radikálisan keresi az új utakat elektronikával, hagyományos hangszerekkel, hangrendszerekkel – ezen a koncerten az eredményeket az életmű más-más fázisában összegző nagy műveket hallhattunk. *I. (elektronikus) zongoraversenye* 1982-ben készült, hanglemezre Kocsis Zoltán játszotta, hangversenytermi bemutatójára 35 év után, ezen a Vigadó-beli esten került sor. Miért kellett mostanáig várni rá? Részben talán „magyar sors”, részben azonban technikai kérdés: a zongorahang elektronikus modulálásának koncertelőadásához mostanra teremtődtek meg a feltételek (a szintetizátort a zeneszerző kezelte).

Balázs János zongorajátéka fergeteges erejű, Hollerung Gábor zenekara nem kevésbé, a dinamikai csúcspontokon nehezen is mérköztek egymással. Balázsról említsük meg, avatott Dubrovay-előadó, a zeneszerző minden (eddig!) zongoraművét hanglemezre játszotta. Hollerung Gábor pedig szinte univerzális, a kortárs zenében ugyanolyan meggyőző, mint akár a barokkban: Bach *János passiójának* szcenírozott előadása csak nemrégiben szólalt meg az ő (historikusan koncipiált) irányításával a Művészetek Palotájában (2017. április 9.). Az elektronikus zongoraverseny nagy tutti-tömbjeit és áttört, kamarazeneien finom szövött részleteit is egyformán gondosan munkálta ki és tartotta kézben.

Aki mármost az elektronika szó olvastán valamiféle „jövő zenéjét” várna Dubrovay Lászlótól, téved: háromtéeses elektronikus zongoraversenye a skála és a hangszín-lehetőségek kitérítésével együtt is a XIX. század világlátásában fogant, és a XX. léttapasztalataival kiteljesedett programatikusan alkotás, nagyon is egyértelmű zenetörténeti allúziókkal, eszményi világa nem bartóki természetzene, hanem *A Rajna kincse*

Esz-dúrját idézi; kísérletező kompozícióinak ezúttal meg- és leszűrt eredményeit kapjuk, ami azokban sokszor játékosan groteszk, itt (az ideális antipólusaként értelmezett) rút tragikumot sem nélkülöző világa – az olvasó idézze maga elé a filozófus Szigeti József diagramját az esztétikai minőségek viszonyrendszeréről. Mi pedig idézzük a koncert meghívójáról teljes terjedelmében (bár kissé szerkesztve) a Dubrovay László által írott ismertetést:

„A mű megszületését Dante *Isteni színjátéka* és Goethe *Faustja* inspirálta.

I. *Il Paradiso – Mennycsország*. Ábrázolása az akusztikus hangrendszerben megszólaló, ideális – a természet hangfelépítési törvényét követő – hangatmoszféra által történik, amelyben a zongora (az ember) elektromos hangzása egy felfelé törő, a legmagasabb csúcsokig érő hangfolyammal jut el a dallam megszületéséig, egy más világba való kitörés lehetőségéhez, az ebből adódó konfliktusokhoz és végül a megtisztult megbéküléshez.

II. *Il Purgatorio, Inferno – Tisztító tűz, Pokol*. A tisztító tűz atmoszférájában egy siratóéneket és az abból kibomló drámai folyamatok után pokoli hangzások és az afelett lebegő modulált zongorahangok vezetnek el a siratóéneket éterivé, szellemhangokká átlényegülő és kiszabadulni vágyó világhoz.

III. *La Terra – Föld*. A zárótétel tartalmazza az előző két tétel tematikus és hangrendszerbeli anyagait, mindezt a mi XX-XXI. századi, technicista, gépies világunkba transzformálva; így kapcsolva össze életünk két pólusának ebben a világban is harmóniát megteremtő lehetőségét.”

A program rokonsága a liszti-bartóki világlátással és formakoncepcióval nyilvánvaló, intonációs világában és technikai megoldásaiban is kitapintható Ravel öröksége (*Zongoraverseny balkézre*) és a magyar zenei idióma, hangvételeiben pedig sajátos módon él egyfajta, Bartóktól (legalábbis *Az ideális* utáni zenéjétől) megkülönböztető, jellemzően kodályi magatartás: a romantikus kitárulkozás. Ha fentebb azt mondtuk, Dubrovay zenéje a Kodályét ellenpontozza, állításunkat a későbbi szerzőnél tapasztalt, *kodályi fordulatoktól mentes Kodály-attitűd* jelenlétére alapozzuk.

Dubrovay több művet is komponált a 2011-es Liszt-bicentenárium alkalmából, 2010-ben írott *III. zongoraversenye* is – a koncert másik Dubrovay-darabja – a zeneszerző legsajátabb mondanivalóját hordozó Liszt-hommage, mely, mint a koncert meghívóján olvasható, az egy tételbe sűrített négytételű „liszti” formakoncepcióját követi. *Faustja*, azután a feleségének, Ménes Arankának ajánlott *Melankolikus darabok* zongoraciklus és több más műve is bizonyítja, Dubrovay zenéjének a liszti örökség mennyire eleven része. Egészében pedig Dubrovay László életműve és az évadnyitó koncert egésze is igenlő válasz arra a korábban

oly sok vitát gerjesztett, ma talán sokak (a nemzeteket általában, legalábbis a magyart feltétlenül temetni vágyók) által idejétmúlnak vélt, legutóbb a *Muzsikus Fórum* által elemzett kérdésre (2015. március 30., http://www.m-kodalytarsasag.hu/Koteles_Gyorgy-A_Nemzet_Muveszeivel_a_nemzeti_muveszetrol.pdf), amelyet Balassa Sándor így fogalmazott meg a *Hitel* 1989. november 29-i számában: „Lesz-e nemzeti zene a XX. század végén Magyarországon?”

Lám, halálát hitték, mégis él Kodály, mindmáig van magyar mondanivaló és minden új mondanivaló is elmondható, miként Dubrovaynál, magyarul. Lesz-e tehát nemzeti zene a XX. század végén Magyarországon? Lett, és íme, a XXI. század elején is van.

Köteles György

Kodály Művészeti Fesztivál 2017

Kecskemét idén nyáron is színes kulturális programot kínált a komolyzene kedvelőinek; nemcsak a hazai közönségnek, hanem külföldről a Kodály szemináriumra idelátogató zenetanárok és diákok számára is. A magyar, angol és német nyelvű programfüzet segítségével bárki választhatott a számára szimpatikusnak tűnő koncertek közül. A július 16-28 között megrendezett fesztiválról nem időrendben, hanem műfaj szerinti felosztásban osztja meg gondolatait e sorok írója.

A „Kodály nyomában” elnevezésű koncerten (július 17.) *Sebestyén Márta* és vendégei léptek fel a magyar népzene középpontba helyező esten, de természetesen Kodály műveket is hallhatott a közönség. Sebestyén Mártát nemcsak előadóművészként, hanem konferansziéként is élmény hallgatni – lenyűgöző a művészi tevékenységét támogató és tápláló háttértudása. Amint azt a Fesztivál műsorfüzetében is olvashattuk, ez nem a pusztán véletlen eredménye, hiszen zene iránti elhivatottságát zenepedagógus édesanyjától, Kodály egykori növendékétől kapta. Az est folyamán *Nausikaa* dalát Andrejszki Judit énekművész szólaltatta meg, a *Scherzo Vegyeskar* Kodály kórusműveket tolmácsolt. A Philidor Intézet – Civil Európai Sport- és Zenediplomácia – által működtetett *Folkembassy Zenekar*, valamint a „Fölszállott a páva” c. televíziós műsorból ismert, népviseletbe öltözött Haraszti ikerlányok tették teljessé a színes népzenei választékot.

A Fesztivál kiemelkedő szereplői voltak a kórusok: a *Holland Nemzeti Leánykar* (karnagy: Wilma ten Wolde) és az Új Liszt Ferenc Kamarakórus (karnagy: Nemes László Norbert) koncertje felemelő élmény volt. Előbbi műsorán Kodály és Bartók művei mellett Csemiczky Miklós, Cyrilius Kreek, Frank Martin, Sven-David Sandström és Veljo Tormis kompozíciói, utóbbián Kodály, Ligeti, Kurtág, Orbán György és Szabó

Barna szerzeményei hangoztak el (július 24.) – kiváló előadásban. E két kórus, valamint a szintén igen színvonalas koncertet adó, csodás hangzású *Columbus Gyermekkórus* (július 25.) működött közre a 29. Nemzetközi Kodály Szeminárium kóruskarnagyok számára rendezett meszterkurzusán, melyet Thész Gabriella, Erdei Péter, valamint Wilma ten Wolde vezetett. A Mesterkurzusok zárókoncertje (július 27.) a továbbképzésen résztvevő karnagyok számára biztosított lehetőséget, hogy megmutassák rátermettségüket az említett rezidens kórusok közreműködésével. Műsoron ezúttal Kodály, Bartók, Ligeti, Mendelssohn és Poulenc művek voltak.

Itt kell megemlítenem a 'When we sing!' c. dokumentumfilmet, melynek magyarországi ősbemutatója július 20.-án volt. A filmből sok érdekességet lehetett megtudni az ausztrál kóruskultúráról. Fő szerepet kap benne *dr. James Cuskelly*, a Nemzetközi Kodály Társaság jelenlegi elnöke, aki a nyári kurzusokon rendszeresen előad Kecskeméten, és akinek a Kodály koncepcióval való találkozás – mint megtudható a filmből – sorsfordító volt az életében. A Queenslandi Kodály Kórus (Ausztrália) alapítója. Megjelenik még a filmben Judith Johnson, az IKS egyik korábbi alelnöke is, aki annak idején Dr. Cuskellyt megismertette Kodály eszméivel, valamint a Kodály Intézet oktatói közül Nemes László Norbert direktor úr és Körtvési Katalin tanárnő – betekintést nyerhet az érdeklődő az ő külföldön végzett munkájukba is.

A 29. Nemzetközi Kodály Szemináriumon azonban nemcsak kóruskarnagyok számára volt továbbképzés, hanem zenepedagógusok, zongoristák (kurzusvezetők: Körtvési Katalin, Novák Anikó), énekesek (kurzusvezetők: Darázs Renáta, Hajdu Roland, Klézli János, Madarász Éva, Székely Balázs) és zeneszerzők (kurzusvezető: Varga Judit) számára is.

Kodály dalai hangsúlyos szerepet kaptak a fesztiválon, egyrészt a hagyományos, koncerttermi formában, másrészt szabadtéri, balettel párosított változatot is hallhatott és láthatott a közönség. A dalesten (július 19.) Wiedemann Bernadett, Horti Lilla és Pataki Bence énekelt Virág Emese zongorakíséretével – a három énekes szépen és érthetően adta elő a műdalokat és népdal-feldolgozásokat, a zongorán közreműködő Virág Emese pedig érzékeny zeneiséggel kísérte őket. Hasonlóan magas színvonalú volt az újító formátumú, szcenírozott szabadtéri előadás (július 21.), amelyen a Zeneakadémia hallgatói: Kiss Diana, Erdős Attila és Gulyás Bence léptek fel a Kecskeméti City Balett táncosainak látványos koreográfiájával. Ugyanazon az estén felvételtől lejátszott Kodály zene-művekre táncoltak a *Kecskeméti City Balett* tagjai. Érdemes lehet itt megjegyezni, hogy a tánc a fesztiválprogramokban nemcsak önállóan, hanem figyelemfelkeltő szereppel is dívatba jött, amint azt a miskolci Bartók Plusz Operafesztiválon is tapasztalhattuk.

A hangszeres kamarazenét a *Kelemen kvartett* (július 23.) és az *Amadinda Űtőegyüttes* (július 26.) képviselte a fesztiválon. Kelemen

Barnabás és Fenyő László az op. 7-es hegedű-gordonka *Duót* igen nagy lelkesedéssel és magas színvonalon adta elő. Kokas Katalin és Homoki Gábor csatlakozásával az *I. vonósnégyest* szólaltatták meg. A világ számos országában turnézó Kelemen kvartett a „Lement a nap a maga járásán” népdallal kezdődő vonósnégyest azzal a „világkultúrán nőtt”, de mégis erősen magyar előadásmódban mutatta be, amelyre annak idején Kodály zeneszerzőként, később zenepedagógusként maga is törekedett. Az Amadinda Ütőegyüttes és vendégeik igen jó hangulatú koncertet adtak a menet közben hirtelen megváltozott időjárás (hideg, eső) ellenére. Rácz Zoltán nemcsak az elhangzó művekről beszélt, hanem a közönségben is igyekezett tartani a lelket. Az esten fellépő kecskeméti Kodály iskolás diákok is bátran helytálltak, Beke Márk – felkészítő tanára Kuna Lajos – harsona-zongoradarabjának második felét szinte zuhogó esőben is végigjátszotta, a különböző ütőhangszereken játszó gyerekek – Gerhát Domonkos, Inges Barnabás, Nagy Koppány, Závogyán Bercel, felkészítő tanáruk Palotás Gábor – pedig magas zenei képzettségről tettek tanúbizonyságot és az említett zord körülmények ellenére is nagy lelkesedéssel muzsikáltak. A *vitam et sanguinem* jellegű öltött est, mely az előadókat és a közönséget egyaránt próbára tette, a terveknek megfelelően és mégis paradox módon egy Tahitiről származó esőt kérő zenével zárult.

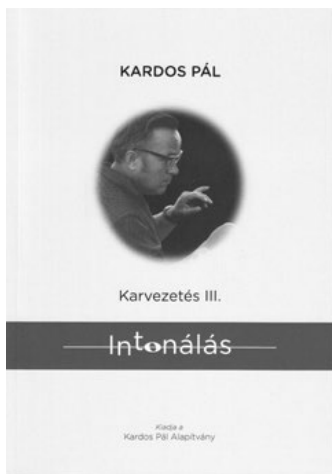
Műfajilag nehezen elhelyezhető az Apnoé könnyűzenei formáció magyar népdalokkal tarkított meséje (július 26.), a Binde bácsi kecskái. Számomra úgy tűnt a gyerekek jól érezték magukat, mert interaktív módon mozgással és kérdésekkel is bevonták őket a történetbe, a mese-mondás pedig ízes és ötletes volt.

Végül, de nem utolsó sorban a nagyobb együtteseket igénybe vevő előadásokról: Kodály Zoltán *Székely fonójának* koncertszerű előadása, a fesztivál nyitókoncertje a főter patinás, ám akusztikai szempontból még hangosítással sem szerencsés környezetében került előadásra (július 16.). A külföldről érkezetteknek zavaró lehetett az angol nyelvű felirat hiánya. A Kecskeméti Szimfonikus Zenekart és a Magyar Rádió Énekkarát Medveczky Ádám vezényelte, a szólisták Felber Gabriella, Wiedemann Bernadett (aki az egyik énekes távolléte miatt két szerepet is vitt), Haja Zsolt, Ujvári Gergely és Kiss Tivadar voltak.

A debreceni Kodály Filharmónia Kodály *Concertóját* és *Szimfóniáját* adta elő a Nagytemplomban Kovács László vezényletével (július 28.). Meglepő módon nem volt probléma a hatalmas tér akusztikájával, a zenekar hangzása jól érvényesült, a templom freskói és festményei különleges légkört teremtettek Kodály zenéjéhez. Sajnálatos, hogy csak félig sikerült megtölteni a templomot, ennek ellenére a koncert és az egész nyári rendezvénysorozat lezárásaként, a *Nemes László Norbert* vezette összkar az *Esti dal* eléneklésével meghitt hangulatot tudott varázsolni.

Sipos Soma Mihály

Kardos Pál: Karvezetés III. Intonálás

Kardos Pál (1927-1978) karnagy, énektanár zeneakadémiai tanulmányait 1952-ben fejezte be. Előbb a Miskolci Zeneművészeti Szakiskola, majd a Szegedi Tanárképző Főiskola, végül a kecskeméti Énekzenei Iskola tanára lett. Tanári tevékenységének intézményeiben és városaiban kiváló kórusokat nevelt, melyekkel itthon és külföldön rendszeresen koncertezett, versenyeken vett részt. Karnagyi munkásságának elismeréseként 1972-ben Liszt Ferenc-díjat kapott. Jelentős kutatásokat végzett az énekkari intonáció és az akusztika területén.

„Kardos Pál írásai, úgy is mint szakmai munkájának, kísérleteinek hiteles dokumentumai, nagy népszerűségnek örvendenek az igényes interpretációra törekvő karvezetők, pedagógusok körében. Nem csoda; hiszen ha valaki egyszer megtapasztalta, hogy a felhőtlen kristálytisza hangzás milyen lelki, szellemi felüdülést jelent, akkor a továbbiakban annak felzengetésére összpontosítja napi munkásságát” – írja a kötet ajánlásában Szőnyi Erzsébet.

S hogy Kardos Pál kórusnevelői, karvezető-pedagógusi tevékenységének hagyatéka ne csak azok számára legyen élő örökség, akik tanítványai lehettek, hanem legyen elérhető valamennyi igényes karvezető számára, a Kardos Pál Alapítvány 2017 tavaszán megújítva kiadta az először 1970-ben megjelent főiskolai jegyzetet.

A kötet történeti és aktuális, elméleti és gyakorlati jellegű is egyben. Történeti utalásai felvillantják a korábbi évszázadok kórusépítésének, a kórusok szólam-arányainak jellemzőit. A szerző részletesen foglalkozik a különböző típusú modern énekkarok felépítésének kérdéseivel, az alapvetően egységes, ugyanakkor differenciált hangzásra is képes kórus kialakításának szakmai feltételeivel. Tapasztalatain alapuló megállapításait a mai iskolai, valamint amatőr felnőtt és hivatásos énekkarok vezetői közvetlenül is hasznosíthatják a kórusépítés zenei és közösségteremtő munkájában.

A könyv gerincét Kardos Pál akusztikai kutatásainak közzététele alkotja. Az a tudományos munka, melyet az énekkari intonáció fizikai alapjait vizsgálva a szerző elvégzett, egyedülálló a gyakorló muzsikusok,

karvezetők körében. A pythagorasi rendszer ismertetése, a hangközök akusztikus és temperált alakjainak összehasonlítása, a pentaton és módális hangsorok belső hangközviszonyainak vizsgálata, a kromatika és az enharmónia akusztikai problémáinak értelmezése mind a jól megalapozott karvezetői szaktudást szolgáló elméleti ismeret.

A gyakorlati munkát pedig azok a kórusműszertani tanácsok segítik, melyeket Kardos Pál oly gazdagon leírt. Mindezt bőséges zenei példa segítségével tette: népdalok, kánonok, kórusművek részletei és Kodály Énekeljünk tisztán! kötetének gyakorlatai közvetlenül felhasználhatóak a napi énekkari munkában, az intonáció és a kiegyenlített kórushangzás fejlesztése érdekében.

A könyv megújított kiadásának szövegét *Kardos Pálné* áldozatos és rendkívül pontos munkával gondozta. Az ábrák és zenei részletek új grafikai megjelenítése pedig – az első kiadás óta oly sokat fejlődött technikai lehetőségek felhasználásával – Kardos Gábor szakértelmét és alaposágát dicséri. A kötet lektora, Rozgonyi Éva, valamint a Kardos Pál Alapítvány egykori tanítványi köre méltó módon ápolja mesterük emlékét: tevékenységük újabb, nagyszerű eredménye e szakkönyv megjelenése.

E sorok írójának megadott, hogy két utolsó gimnáziumi évében, a kecskeméti ének-zenei iskolában Kardos Pál volt az énektanára, és tagja lehetett az általa létrehozott, olykor naponta próbáló leánykarnak. Így fogékony korban részese lehetett annak az igényes kórus-nevelő munkának, melynek csak egy része volt a tiszta intonáció folyamatos fejlesztése.

A másik része a művek gondosan megtervezett, a végsőig csiszolt hangzást célzó megtanítása, mely örök példaként szolgál bármilyen zenetanítási tevékenység folyamatában.

S a harmadik – mindezek eredményeként – a kórusművek koncertpódiumon történő megszólaltatásában való részvétel, mely életre szóló élményt adott.

A kötet mindebből az eltanulhatót adja az olvasó kezébe, valamint a tudós-tanár-művész mintaadó igényességének példáját.

S. Szabó Márta

A kötetet kiadta a Kardos Pál Alapítvány.

Kapható a Rózsavölgyi és Társa Zeneműboltban, a Kodály Zoltán Zeneműbolt és Antikváriumban.

Megrendelhető: Kardos Pál Alapítvány, 6720 Szeged, Deák Ferenc u. 4.

Kodály és más kortársaink az Ars Sacra Fesztiválon

Idén tíz esztendeje, 2007-ben, a budapesti (katolikus) Városmisszió alkalmából indult útjára a szent művészet: a zene, a szó és a vizualitás legkülönbözőbb ágait felvonultató, elméleti előadásokkal, beszélgetésekkel is gazdagított, immár ökumenikussá szélesedett és országossá bővült Ars Sacra Fesztivál. Kodály vallásos művei máskor is, mindig is részei az egyházi zeneéletnek; az idei fesztivál – a kettős évfordulónak betudhatóan – a szokásosnál is többet nyújt belőlük, a műveken túl ráirányítva a figyelmet munkásságának egészére, a Mester személyére, tanítására, hitvalló példájára. Hangverseny az üldözött keresztényekért.

A sok közül egyetlen különleges alkalmat kiemelve, említjük példaként Szőnyi Erzsébet a Felső-Krisztinavárosi templomban *Kodály és a katolikus vallás* című 2017. szeptember 16-i (szabad) előadását. Közreműködő *Tökés Tünde* vezette Templomi Énekkar.

Az idei fesztivál egyik – a programfüzet szerint – kiemelt rendezvényére 19-én került sor a Zuglói Szent István Zeneházban, *Közel az Úr a megtört szívekhez* címmel és jótékony céllal, az üldözött közel-keleti keresztények megsegítésére (amely célra a katolikus egyház egyébként országos gyűjtést tartott). A szakralitást ez a program és a fesztivál sok más programja sem szűkítette az egyházzene körére: a hangversenyen XXI. magyar kompozíciók szólaltak meg – a műsor aranymetszés-pontján Kodály *Zrínyi szövegével* – nemhogy nem egyházi műfajokban, de sokuknál explicit vallási tartalom nélkül. Tegyük hozzá: nagyon is méltánylandó ez a műsorkoncepció, hiszen a szakralitás nem feltételezi a kimondást és nem szorítható műfaji keretekbe. Előadóegyüttes tekintetében is szabad és sokrétű volt a program, az említett a cappella kórusmű mellett megszólalt orgonadarab, zenekari mű, valamint kórusra és zenekarra írott kompozíció, az est zenekara a Budapesti Vonósok (művészeti vezető Botvay Károly, vezényelt Antal Mátvás), kórusa a Magyar Rádió Énekklara (karigazgató Pad Zoltán) voltak.

Mottóként Chopin-átirat hangzott el, az *esz-moll etűd* (Op. 10. No. 6.) Nógrádi Péter által készített vonószekari letétje. „Passiózene”, így jellemezte a tételt a műsorvezető Fehér Anikó. Megjegyzendő: ezt a tételt karmester nélkül játszotta az együttes.

A legkorábbira következett a legfrissebb: idei termés ugyanis Olsvay Endre *Syntagma – harmonikára és vonósokra* című háromtételes kompozíciója, a szerző így fogalmaz: a darabban több nagy egység, „akár három is észlelhető”. Nem versenymű, inkább ’vonósszimfónia obligát harmonikával’, a formaegységeket fakturális és motivikus kapcsolatok fűzik össze; a kompozíció – a szimfóniától eltérően – nem témákra épül, alapját, szövetét a motivikus munka és az anyag organikus fejlesztése

képezi. A harmonika, sajátos hangszíne és helyenként quasi-akkordikus kezelése okán harmónium-, orgonahangot idéz, és a hallgató asszociációit a templom felé tereli. Az igényes szólámat Demeniv Mihály játszotta.

2015-ből való Nógrádi Péter Érintések című, öttételes dalciklusa, melyet Iancu Laura nem vallásos verseire komponált a szerző: *Ráolvasás; Százéves éjszaka; Érintés; Idő; Angyal*. A költemények központi gondolata: az én és az idő viszonya: a megélt pillanat és felfoghatatlan, évszázados-évezredes időtávlatok, a várakozás és az emlékezés. A szélső tételek zenei világa rokon, részben a népdal(szerű) hang, részben a kísérőanyag lüktetése révén; izgalmas vállalkozás volna e kompozíciós eszközben rejülő többletjelentés feltárása – és kézenfekvő az értelmezésben a szélső dalok között feszülő nyelvi metamorfózis nyomán, az óhajt, már-már felszólítást a feltételes mód fogyatkozó reményére váltó verssorok felől elindulni. A mű szólistája Meláth Andrea volt, hangszín-árnyalatokban gazdag előadása a dalok légkörébe, hol visszafojtott, hol kirobbanó indulatainak világába mindvégig bevonta a hallgatót.

Horváth Márton Levente saját, virtuóz orgona-*Sonatine*-ját adta elő a Zenéhez nagyszerű mechanikus hangszerén; a liszti formakoncepciót követő, egy tételbe komponált háromtételes, a kezdetet visszaidéző codával lekerekített nagyforma anyagát az egy-két alapsejtből kibomló-átalakuló zenei „organika” adja (támaszkodunk ezúttal is a szerzői ismertetésre, amelyet a közönség a kortárs művekhez kézhez kapott).

Sáry László a mindig is külön úton járó szerzők közé tartozik, vélhetnénk, ha nem volna önellentmondás a külön-külön utakat zeneszerzői csoportba rendezni. A *Hyperion sorsdala* 1985-86-ban keletkezett mintegy húszperces kompozíció (a BMC 2015-ben közreadott lemezén legalábbis ennyi). Az alapjául szolgáló, de a zeneműben meg nem szólaló Hölderlin-költemény eredetileg betét a tragikus sorsú romantikus alkotó *Hyperion* című regényéhez; a vers „az örök derű közönyös, sorstalan fényében élő istenek világát állítja szembe a kínlódva élő halandók szírtől szírtre hulló sorsfolyamával” (Mohácsi Károly, http://www.kronika.nova.hu/raadas10/kn_0022_016-020.pdf). Sáry László zenéje – az eredeti, 22 vonóshangszerre készült kompozíció 15 hangszerre átírt változata – bonyolult polifónia, 15 szólamú zene, amely ugyanakkor lemond a hagyományos zenei formáról; sűrűsödések és ritkulások, csúcspontok és elhalkulások nagyobb tömbjeiből, egymásba átmeneteiből áll, miképpen gyakorta alakul spontán módon a csoportos hangszeres improvizáció egy zeneterápiás folyamatban. Megjegyzendő: Sáry László maga is működött a pszichiátriai rehabilitáció területén. Művét eredetileg templomtérbe képzelte a szerző (tudtam meg tőle a hangverseny szünetében), annak akusztikájával és – tesszük hozzá – alighanem az öröklét téridőperspektívájával.

A hangverseny második részének nyitószámaként szólalt meg a *Zrínyi szózata*. Az öröklétből evilágba, a kompozíció születésének idejébe (öt-

venes évek) vagy akár a mába hozta vissza a hallgatóságot; nemcsak a kórusmű és az előadás lenyűgöző szuggesztivitása, de mondanivalójának aktualitása okán is joggal érezhetjük, Kodály a kortársunk, e kései – hiszen 70. életévén túl komponált – művében feltétlenül. Politikum és szakrum sajátos metszete ez a kompozíció, mint talán a kolozsvári esztéta Angi István mondaná; szakralitása nem csupán a Zrínyi-szöveg egyes elemeiben és a hatalmas ámen-fügában érhető tetten, hanem a Schütz-passiókat és Händel-oratóriumokat idéző építkezésében is. Pad Zoltán keze alatt minden részletében kidolgozott, összefogott, feszültségét pillanatra sem veszítő, hitet sugárzó, erőt adó és – nincs rá más szó – gyönyörű előadás született. A baritonszólót Szerdahelyi Pál meggyőzően énekelte-deklamálta.

Kodály műve – amiről és ahogyan szól – egyebek között arra figyelmezteti a kései, más létviszonyok közé vetett hallgatóját, a politikának soha nem volna szabad elveszítenie kapcsolatát a szakralitással. (A magyarságot erre már a szent korona is mindenkor emlékeztetheti.) Nos, politikum és szakrum metszete, és *ennyiben* kodályos, a befejező számként megszólalt Nógrádi Péter kompozíció (a szerzőnek – mondhatnánk – a koncert rondóformájában ez a második témavisszatérése), az Őszi zsolttárok. 1956 őszenek 60. évfordulójára készült; öt tételének szövegforrása Pilinszky *Hasonlat*, Nagy Gáspár *Öröknyár – elmúltam 9 éves*, Kölcsey *Mohács*, a *Boldogasszony anyánk* népének énekeskönyvi strófái és Volly István gyűjtötte népi változata, valamint a Szenczi Molnár fordította *34. genfi zsolttár*, a zeneszerző összeállításában. Az egyes prózai vagy énekversekhez képest többletjelentést hordoz az összeállítás mikéntje, a világi és egyházi szövegek és szemléletmódok szintetizálása. E szintézis leglényegesebb tartalmi mozzanatának azt hallom, amely Nagy Gáspár versének Nógrádi László általi kiegészítéséből-továbbításából csendül ki. A vers születése (1983) óta évtizedek teltek el, amit a költő akkor követelt, mára – habár csak részlegesen – megvalósult, és amennyire igaz, hogy „nem szabad feledNI”, annyira fontos immár „a holtakért és az élőkért (...) imádkozNI”. Talán még a gyilkosokért is. A mű kórust és szimfonikus zenekart foglalkoztat, a Budapesti Vonósokhoz ebben a kompozícióban népes fúvós és ütős gárda csatlakozott, egy-egy tételében pedig szoprán- illetve a tenorszólistát (Meláth Andrea, Fekete Attila). A két szólista a befejező kórustétel hadizenéjének elcsendesülése után, kórus és zenekar kemény csatájában egyébként, hangerő tekintetében, előbbi olykor bizony alulmaradt, tehát amikor a zárószakaszban helyreáll a béke, a végső üzenet kimondásában ismét szerepet kapnak a szólisták.

Az *Ars Sacra* Fesztivál reprezentatív eseményeinek sorában – de tőlük elvonatkoztatva is – fontos üzeneteket hordozó alkalom volt ez a szeptember 19. Köszönet illeti mindazokat, akik elgondolták és megvalósították, így a műsort konferáló, a közönséget a művek hátterébe és vilá-

gába bevezető Fehér Anikót. Mi az üzenet? Talán ez: Kodály nem a múlt, tőle ma is tanulhatunk és zenéjében ma is gyönyörködhetünk, hogy beletartozik mai világunkba. Meg talán ez is: íme, a szentség jelen van korunkban, ha olykor csatazaj, szózuhatag el is takarja, jelen van elvont zenei struktúrákban, magánéleti lírában vagy közéleti mondanivalót hordozó művekben, megfogalmazható különböző zenei stílusokban, utat találnak hozzá eltérő alkatú szerzők, munkál az előadókban, akik azután közvetítik, értő fülek és befogadó lelkek reményében. Közel az Úr a megtört szívekhez.

Köteles György

Hangverseny Kodály szakrális műveiből
2017. szeptember 16-án, a Nyitott templomok napján
a Felsőkrisztinavárosi Plébánián,
1124 Budapest, Apor Vilmos tér 9.
a templom énekkarainak közreműködésével

Első alkalommal rendeztünk – az *Ars Sacra* – Nyitott Templomok Napja felhívására hangversenyt, mellyel Kodály Zoltán születésének 135. és halálának 50. évfordulójára emlékeztünk. Célunk volt, hogy megmutassuk, Kodályban nem csak a kiváló zeneszerzőt, nemzetnevelő zenepedagógust tisztelhetjük, hanem példaképül állhat erős hite is, mely egész munkásságát meghatározta. Nagy megtiszteltetés, hogy a koncerten elhangzó művek között egykori tanítványa, munkatársa,

Szőnyi Erzsébet, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-, Liszt Ferenc- és Erkel Ferenc-díjas magyar zeneszerző, zenepedagógus, vallott Kodály hitéről „Kodály és a katolikus vallás” című szabad előadásában.

Templomunk kis-és nagykórusát (kb. 70 fő) *Bartal Ágnes, Tőkés Tünde* és *Vörös Boglárka* vezényelték, orgonán közreműködött *Vörös Boglárka*.

Kodály Zoltán nemcsak zeneszerzőként, zenepedagógusként, népzene-kutatóként jelentős, hanem az egyházi zenében is meghatározó utat mutatott. Azt vallotta: „*A templomi zene színvonalának emelésével a vallási életet mélyítjük. A rossz templomi zene a vallásos életet is megmérgezi. Szigorúan ki kell küszöbölni minden selejtet, hazugot. A muzsikusként mintegy belső fogadalmat kell tenni, hogy soha, semmilyen körülmények közt nem fog rossz zenét énekelni vagy játszani*”.

Az elhangzott Kodály-művek:

Kiskórus: Jézus és a gyermekek, Tantum ergo 1. „Miatyánk - bicinium

Nagykórus: Stabat Mater, Adventi ének, Jövel Szentlélek Úristen, Miatyánk – 3 szólamú változat, Ah, hol vagy magyarok, 121. genfi zsoltár, Szép könyörgés, Sík Sándor Te Deuma, Esti dal

A kórus bevonulása és kivonulása közben *Vörös Boglárka* orgona-improvizációját hallhattuk, melyet a koncerten elhangzó Kodály művek nyomán állított össze.

Tőkés Tünde

Záborszky Kálmán 70. születésnap koncertje

A Müpa impozáns hangversennyel ünnepelte Záborszky Kálmán 70. születésnapját a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben október elején. A színvonalában nagyszerű, lelkületében emelkedett, jelentős esemény karmestere az ünnepelt volt. Ő irányította a színpadot megtöltő szereplőgárdát: a Szent István Király Zeneiskola és Zeneművészeti Szakgimnázium növendékeit, a Zuglói Filharmóniát, a Szent István Oratóriumkórust.

A koncert előtt *Káel Csaba*, a Müpa vezérigazgatója köszöntötte Záborszky Kálmánt megköszönve együttműködésük sok ajándékát, bizton várva a gyümölcsöző folytatást.

A nyitó műsorszám Zempléni László: Régi magyar táncok című gyermek vonószekarra és ütőhangszerekre írt négy tételes kompozíciója 140 gyerek és ifjú hangszerén szólalt meg nagyon pontos, értő, jókedvű előadásban.

Ezt követte Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus című oratóriuma, amelyben a fent említett kórus és zenekar együtteséhez *Kovácsházi István* társult. A zsoltáros éneke – könyörgése, átka, vigasztalásért Istenhez forduló imája – meggyőzően szólt. Az előadás sikeréhez hozzájárult a Hunyadi János Általános Iskola Gyermekkora fegyelmezett, kiváló éneklése, amely *Igaliné Büttner Hedvig* betanító munkáját dicséri.

Dubrovay László: Faust az elkárhozott című balettjét 2016-ban mutatta be a Zuglói Filharmónia. A műből készült szvit négy részlete hangzott fel: Bevezetés és Faust, Mefisztó tánca, Margit és Faust szerelme, Kocsmajelenet. A kortárs mű belesimult a műsorba, annak bizonyosságával, hogy a zenekar napjaink kompozícióját is magáénak érzi, átélt előadásával képes meggyőzni közönségét egy új mű értékeiről.

A hangversenyt Kodály Zoltán: Galántai táncok című zenekari darabja zárta, amelyben a zeneszerző gyermekkori emlékei élednek fel. A zenekar és a benne magas szinten megszólaló hangszerek szótlóképpen szólaltak meg Kodály Zoltán évfordulóinak évében és a karmester tiszteletére ezen az estén, a Nemzeti Ifjúsági Zenekar kitüntető címet méltán viselő együttes előadásában.

A hangversenyt követő lelkes ünneplés a Tükörteremben folytatódott. Kedves, pezsgős-tortás fogadáson kollégák, barátok – köztük Jurij Szimonov karmester, Kucsera Tamás a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára, Somogyváry Ákos a KÓTA Tanácsadó Testületének elnöke - szívből jövő jókívánságokkal, emlékek felidézésével köszöntötték a gazdag, ritka életpályát bejárt Záborszky Kálmánt, aki már 14 éves korában az édesapja által alapított István Zenekarban játszott, majd a Zeneakadémián gordonkaművész diplomát szerzett. Külföldi tanulmányok után hazajött, tanított, édesapja örökébe lépett. Az elismerő szavak a Zuglói Filharmónia vezető karmesterének, a művésznek és a Szent István Király Zeneiskola, Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Intézmény 25 éven át igazgatóként munkálkodó, újítva építő pedagógusának szóltak; az értékteremtő és közösségformáló embernek.

Kedves Kálmán, Isten éltesen egészségben, lankadatlan szellemi erőben, hogy folytathasd örömet adó, szenvedéllyel végzett munkádat sokáig!

Hartyányi Judit

Fubilált a „Laudate” Kórus Sepsiszentgyörgyön

A Komlói Pedagógus Kamarakórus székelyföldi koncertútja

A 20 éves „Laudate” Kórust köszöntötte szeptember végén az „idősebb testvér”, a 40. életévéhez közeledő Komlói Pedagógus Kamarakórus.

Amikor Péter Albert sepsiszentgyörgyi néptáncanár úr közbenjárt a két énekkar kapcsolatfelvétele érdekében, nem is sejtettük, hogy életre szóló barátság, családias, testvéri viszony fejlődik az együtteseink között.

Rózsa Imre, majd utódja, Lőfi Gellért karnagy úr mindent megtett és megtesz azért, hogy a felejthetetlen koncertek, a kirándulások, a kölcsönös látogatások maradandó élményeinkké váljanak.

Örömmel láttuk-hallottuk a mára már 20 éves „Laudate” Kórus gyarapodását, színvonalas előmenetelét, folytonos megújulását.

Isten gazdag áldását kértük és kívántuk a kórus karnagya és az énekesek életére – őrizték meg hitüket, nagyon értékes szolgálataikat, a lelki gazdagságukat a következő évtizedekben is.

Mi, komlói énekesek a kevés szabad órában Erdővidék csodálatos tájain jártunk. Az egymást érő települések sok híres embert adtak a magyarságnak, a világnak.

Amikor megszólaltattuk kedves zsolnárainkat a bölöni unitárius vártemplomban, Bölöni Farkas Sándorra, a híres utazóra, naplóiíróra és műfordítóra gondoltunk. Nagyjátán Kriza János, unitárius püspök, tudós népzene gyűjtő a „Vadrózsák” kötetek megálmodója és létrehozója

emlékére újabb kórusművek következtek. A kitűnő akusztikájú templomokban és az igényes gonddal rendbe hozott miklósvári Kálnoky – kastélyban a szűkebb hazájukról áradó szeretettel, büszke lelkesedéssel vallottak a szinte polihisztor műveltségű idegenvezetők.

A „kirándulós” péntek a sepsiszentgyörgyi Szent József-plébániatemplom esti mise-szolgálatával vált teljessé az eseményekben, látnivalókban, éneklésekben gazdag napon.

Másnap, szeptember 23-án, szombat délelőtt várt ránk a XVI. Nemzetközi Ökumenikus Kamarakórus Fesztivál – hat meghívott énekharaszvételével. Az otthont adó sepsiszentgyörgyi Krisztus Király-templomban először a jubiláló „Laudate” mutatta be műsorát, és – mint a legtávolabbról érkezett együttes – a Komlói Pedagógus Kamarakórus zárta a több órás programot.

Örültünk a dalárdák zászlólengető felvonulásának, az üde, szép hangzásoknak, illetve – a kettős emlékezés esztendejében – a Kodály-műveknek.

E sorok írójának jutott az a megtiszteltetés, hogy vezényelhette az összkart, a Mester „Jövel, Szentlélek Úristen” című darabját.

Máshogy nem is fejeződhetett volna be az ünnepi hangverseny, mint a Himnusz és a Székely Himnusz közös éneklésével.

Ismét felejthetetlen élményekkel gazdagodtunk.

dr. Szabó Szabolcs

a Komlói Pedagógus Kamarakórus alapító karnagya

Concordia Vegyeskar hangversenye

a Magyarorság Házában

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.

2017. október 13.

A CONCORDIA vegyeskar szlovákiai magyar kórus. 1980 májusában alakult a CSEMADOK komáromi helyi szervezete mellett, majd a kórus támogatója lett a Városi Művelődési Központ is.

Jelenleg a Concordia Chorus Polgári Társulás segíti az énekkar aktív tevékenységét. A kórus 1981-től a galántai Kodály Napok többszörös aranykoszorús résztvevője, a szlovák kóruséletben is eredményes együttes.

Rendszeresen fellépnek Komárom kulturális eseményein. Önálló hangversenyeik mellett a Felvidék magyar lakta falvaiban is gyakran szerepelnek. II. János Pál pozsonyi (1990) és budapesti (1991) látogatásán is a meghívott kórusok között énekeltek.

Felléptek már Ausztriában, Csehországban, Lengyelországban, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban, s természetesen a legtöbbször Magyarországon kórusversenyeken, fesztiválokon.

2000-ben az amerikai Református Egyház meghívásaként az Amerikai Egyesült Államokban 18 estét betöltő hangversenykörúton vettek részt, többek között Clevelandban, Washingtonban, New Yorkban adtak nagysikerű koncertet.

Az énekkar első CD-jét 2010- ben, majd 2013-ban második hangzóanyagát jelentette meg, amellyel a kórus a 150 éve alapított Komáromi Dalegylet emléke előtt tisztelgett.

2016-ban a Szlovákiai magyar zenei díj, a Harmónia-díj nyertese, az év komolyzenei szólistája, kórusa vagy zenekara kategóriában.

2017-ben a galántai Kodály Napokon aranykoszorús minősítést értek el a zsűri dicséretével, Stubendek István elnyerte a legkiválóbb karnagynak járó elismerést, a kórus emelett különdíjat kapott a Kodály-mű legkiválóbb előadásáért, valamint elnyerték a fesztivál nagydíját is.

A vegyeskarnak jelenleg 40 tagja van. Vezetőjük a megalakulás óta *Stubendek István* karnagy.

A hangverseny műsora:

NÉMETH – ŠAMORINSKY István: Pater noster
(zongora: Jozef Kisjakab)

Dietrich BUXTEHUDE: Kantate (In te Domine speravi)
(zongora: Jozef Kisjakab)

KODÁLY Zoltán: A 121. genfi zsoltár
Ének Szt. István királyhoz
Sík Sándor Te Deuma

KODÁLY Zoltán – PETŐFI Sándor: A magyar nemzet

TÓTH Péter – DSIDA Jenő: Lángok

BARTÓK Béla: Négy szlovák népdal
(zongora: Krasznai Gáspár)

SZÍJJÁRTÓ Jenő: Magos a rutafa

KARAI József: Estéli nótázás
(zongora: Krasznai Gáspár)

Közreműködnek: Jozef KISJAKAB – zongora
KRASZNAI Gáspár – zongora

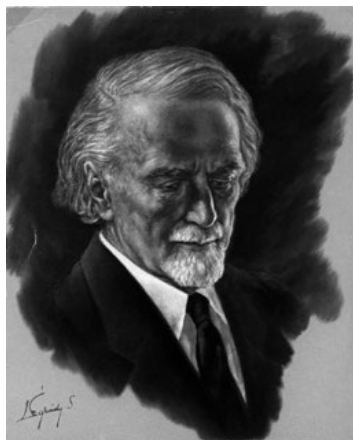
Vezényel: STUBENDEK István

CONCORDIA CHORUS POLGÁRI TÁRSULÁS, KOMÁROM
HANGVERSENYSOROZATA 2017

KODÁLY NYOMÁBAN A ZENE VILÁGNAPJÁN

A CONCORDIA VEGYESKAR vendége:
a budapesti ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR KÓRUSA

1882–1967

2017. október 1. 17.00

TISZTI PAVILON, KOMÁROM

„A zene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. A népek legendái isteni eredetűnek tartják. S ahol az emberi megismerés határait érzük, ott a zene meg túlmutat rajtuk, olyan világba, melyet megismerni nem, csak sejteni lehet.

(Kodály Zoltán, Mire való a zenei önképzőkor? Éneklő Ifjúság, 1944)

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BUDAPÉST

A koncert a SZK Kormányhivatala Nemzeti Kisebbségek Főosztálya.
S finančnou podporou ÚVSR Sekcia národnostných menšín – Kultúra národnost-
ných menšín 2017

ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR KÓRUSA

Kodály Zoltán – Batizi András: Jövel, Szentlélek Úr Isten (1961)

Kodály Zoltán – Ady Endre: Akik mindig elkésnek (1934)

Vezényel: Gupcsó Ágnes

Kodály Zoltán – Weöres Sándor: Öregek (1933)

Vezényel: Eckhardt Mária

CONCORDIA VEGYESKAR

Kodály Zoltán: Sík Sándor Te Deuma (1961)

Kodály Zoltán: Székely keserves (1934)

Kodály Zoltán – Petőfi Sándor: A magyar nemzet (1947)

vezényel: Stubendek István

ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR KÓRUSA

Bárdos Lajos – Nádasy Kálmán: Tünde nóta

Bárdos Lajos: Boldogasszony

Órbán György: Két Shakespeare-kórus

Come away (*Vízkereszt, II. felvonás 4. jelenet*)

O, Mistress mine! (*Vízkereszt, III. felvonás 1. jelenet*)

vezényel: Eckhardt Mária

CONCORDIA VEGYESKAR

Szijaártó Jenő: Magos a rutafa

Ádám Jenő: Somogyi nóták

Karai József: Estéli nótázás

vezényel: Stubendek István

zongorán kísér: Pálinskás Andrásy Zsuzsanna

ÖSSZKAR:

Kodály Zoltán: A 121. genfi zsoltár (1943)

vezényel: Stubendek István

Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz (1938)

vezényel: Eckhardt Mária

Kodály Zoltán – Balassi Bálint: Szép könyörgés (1943)

vezényel: Stubendek István

A zene világnapját 1975 óta Yehudi Menuhin hegedűművész és az UNESCO zenei tanácsának a felhívására ünneplik október 1-jén.

Menuhin köszöntője az első Világnap tiszteletére:

„Kedves Kollégák, Barátaim!

Nagy örömmel tölt el, hogy idén, a Nemzetközi Zenei Tanácsban betöltött elnöki tisztem utolsó évében megnyithatom az első Zenei Világhetet és a Zenei Világnapot.

Szeptember 29. és október 5. között és főként a Zenei Világnap alkalmából október 1-jén az emberek legmélyebb érzéseiket és legszebb reményeiket juttatják majd kifejezésre.

Szavakkal már nagyon sokszor visszaéltek, különösen a korunk társadalmában egyre növekvő tudatlanság következtében. A zene azonban továbbra is módot ad arra, hogy az emberek ma is megértsék egymást, amikor az emberiségtől a múlt előítéletei távolabb állnak, mint valaha, de megerősödve kerülnek előtérbe azok az örök értékek, amelyek mindig részét képezték bármely nép minden művészi megnyilvánulásának.

Az igazság, ami a világ minden népművészetében, zenei stílusában ezernyi színben mutatkozik meg, képessé tesz bennünket arra, hogy egyetértésre jussunk egymással. Arra szeretnék buzdítani minden várost, falut és országot, hogy rendezzenek sokféle zenei eseményt ezen a napon. Örülnék, ha nemcsak koncerteken, rádióműsorokban szólalnának meg régi és főként mai művek, hanem spontán megnyilvánulásként utcákon és tereken is muzsikálnának énekesek, kórusok, jazz-zenészek és a komolyzene legjelentősebb előadói. Ehhez hasonlót láttunk már néhány városban: San Franciscóban például, sőt a zajos New Yorkban is, amikor a legforgalmasabb útkereszteződéseknel a Manhattan és a Julliard Zeneiskola fiatal hallgatói játszottak a járókelőknek. A régi holland orgona-tekerőket, a nápolyi tenoristákat, az énekmondókat és a trubadúrokat juttatták eszembe és azt, hogy e hagyományokat érdemes újra életre kelteni.

Jó lenne, ha a zenei héten egy-két percet a csendnek szentelnénk mindenütt a világon, a gondolkodásnak, a hallgatásnak és az elmélyedésnek. A zenének a zaj antitézisének kellene lennie, mégis sokszor arra használják, hogy kellemetlen zajokat fogjon fel a gyárakban, éttermekben és áruházakban. Azt mondanám, hogy az adott időben az egész világon legyen egy pár percnyi csend, mert ez nagyon fontos a zene élvezéséhez. Valószínűleg tudomásuk van arról, hogy néhány éve egy kongresszusunkon Párizsban Witold Lutosławski, a nagy lengyel zeneszerző javasolta, indítsunk mozgalmat, amely harcol az embernek a csendhez való jogáért. Azt szeretném, ha a csendnek e perceit követően utcákon, minden gyárban, otthonban, koncertteremben és operaházban megszólalna a zene. Az előző napok eseményeinek elő kell készítenie a csúcspontot, a Zenei Világnapot.

Kérem Önöket, tegyenek meg mindent ezen esemény érdekében, mely nemcsak a zene, hanem a világ számára is fontos. Egyesek Önök közül talán koncertet adnak a Zeneművészek Nemzetközi Kölcsönös Segélynyújtási Alapja javára, mely intézményt – mint tudják – a zene ügyének előre haladása és megóvása végett hoztak létre és azért, hogy a zeneművészeket közelebb hozzák egymáshoz.

(Elhangzott: 1975. október 1. Toronto, Kanada)

Mindenkinek művészi élményekben gazdag, kellemes estét kívánunk!

IKS Symposium 2017 Canada

A Magyar Kodály Társaság Hírei hasábjain az elmúlt években több alkalommal beszámoltunk arról, hogy a **Forrai Katalin** emlékére alapított díj nemzetközi méretű figyelemnek örvend.

A díjat egykori tanítványai, munkatársai alapították, emléket állítva a nagyszerű zenepedagógus felbecsülhetetlen értékű pedagógiai munkásságának, melyet a kisgyermeknevelés ügyéért fejtett ki évtizedeken át. A kitüntetés elnyerése mintegy buzdítás – vagy lehetőségként – is szolgál azon pedagógusok számára, akik az igényes kisgyermekkorú zenei nevelés ügyéért munkálkodnak napjainkban.

A Nemzetközi Forrai Katalin Díj (IKFA) létrejöttét örömmel támogatja a Nemzetközi Kodály Társaság (IKS) is. A díjat első alkalommal **Christian Pineau** (Franciaország) és **Chinen Naomi** (Japán) pedagógusok vehették át – a 21-ik Nemzetközi Kodály Szimpózium keretében rendezett ünnepségen 2013-ban, Kecskeméten. Második alkalommal, 2015-ben, **Sister Lorna Zemke** (USA) kapta a kitüntetést, melyet a Silver Lake College-ban megrendezett ünnepélyes átadás alkalmával vett át. (Minitowoc, Wisconsin, USA).

Ugyanazon a nyáron – hazánk képviselőjében, nagy örömünkre! – **Dr. Gállné Gróh Ilona** is megkapta a megtisztelő kitüntetést. A díj-átadásra a 22-ik Nemzetközi Kodály Szimpózium helyszínén, a skóciai Edinburghban került sor. A díjazottak még személyesen ismerhették Forrai Katalin tanárnőt és országukban mindannyian már hosszú évtizedek óta azon munkálkodnak, hogy a gazdag zenepedagógiai örökség éljen tovább, nemzetközi viszonylatban is.

Idén nyáron **Ewa Krzatala** (Kanada) a kitüntetett! Évtizedek óta magas színvonalú pedagógiai munkára törekvő, kicsinyekkel is foglalkozó művésztanárré. Az idei Nemzetközi Forrai Katalin Díj átadására Kanadában, a 23-ik IKS rendezvény keretében került sor, 2017 augusztusában.

Ewa első művésztanári diplomáját Gdanskban szerezte. 1993-tól él Kanadában. Akkor – a Royal Conservatory of Music kisgyermeknevelést célzó nyári tanfolyamán – találkozott Forrai Katalinnal. Ez élete egyik legmeghatározóbb élménye volt, mely a továbbiakban is erősen motiválta pedagógiai céljainak elérésében.

Ewa jelenleg is a Royal Conservatory of Music (Toronto) és a Ryerson Egyetem kapcsolódó pedagógus továbbképző tanfolyamainak rendszeres, lelkes oktatója. Nagy örömmel szolgál, hogy ez alkalommal is jelen volt és a Díjat Gilbert de Greeve adta át. Bizottságunkat ketten is képviselték: Mary Place (UK) és Mary Stouffer (Canada).

*Ewa, 2017 augusztus,
Kanada (Camrose, Alberta)*

Gilbert de Greeve, a Díj átadását követően – az IKFA Bizottság képviselőjében:
Mary Place (UK) és Mary Stouffer (Kanada) Gratulálunk Ewa!

Az elmúlt nyár egyik legrangosabb zenei eseménye volt az IKS Szimpózium idei rendezvénye. Örömmel töltött el bennünket – a Nemzetközi Forrai Katalin Díjat alapító- és adományozó Bizottság tagjait –, hogy a 2017 nyarán megrendezett IKS esemény *helyet és lehetőséget adott a készülő **Forrai Katalin emlékfilm** angol nyelvű változatának bemutatására* (beharangozására és egyben ajánlására is!)

Örömmel adjuk hírül, hogy a DVD magyar nyelvű változata hamarosan *megrendelhető, megvásárolható* a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézetében. **A Mester tanít** címmel megjelenő DVD a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem gondozásában, valamint az NKA támogatásával készült. A film *Portré* részét követően – mely Forrai tanárnő életének fejezetei előtt tiszteleg – a nagyformátumú pedagógus gyakorlati munkáját követhetjük nyomon. (= Forrai Katalin kisgyermek körében rögzített gyakorlati foglalkozásainak digitalizált változatai révén)

M. Dietrich Helga

(a Díjat adományozónemzetközi bizottság tagja – ELTE Budapest)

Barangolás az éves programot megkoronázó kirándulás

A Magyar Kodály Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagcsoportja a legnagyobb taglétszámú az országban. Elnöke Szabó Dénes Kossuth-díjas karnagy, a MMA Tagja.

Nyári közösségépítő kirándulásunk június 22-től 25-ig a két évvel ezelőtti Sopron és környéke programunk második felvonása volt. A szervezést *Belinszky Etelka* a korábbi elnökök, **Tarcai Zoltán** és **Joób Árpád** által megszokott színvonalon viszi tovább, így a résztvevők igényes szellemi, fizikai, lelki táplálékban részesültek.

Az időzítés természetesen szándékosan esett a *Liszt Fesztivál* idejére, melyet 2006 óta rendeznek meg a nagy zeneszerző szülőhelyén, Doborjánban (Raiding-Ausztria). A 22-ei koncerten *Gottlieb Wallisch* lenyűgöző zongorajátékát hallottuk a Liszt Ferenc szülőháza mellett épült, kitűnő akusztikájú hangversenyteremben. Az 1978-ban, Bécsben született „csodagyereket” 6 évesen vették fel a Bécsi Zeneművészeti Egyetem kiemelkedő tehetségekkel foglalkozó osztályába. Tíz éve a világ koncerttermeinek, mesterkurzusainak visszatérő előadója. A Budapesti Tavaszi Fesztiválon és a MŰPA-ban nálunk is fellépett már. Briliáns technikájával, érzékeny játékkal mindnyájunkat elvarázsolt mősora, melyben Liszt, Schubert és Bach művek szerepeltek. Hallgatva játékát

Doborján (Raiding)

Liszt Ferenc szülőházánál a Kodály Társaság egy kisebb csoportja

azt érezhettük, hogy „a zene egy rész a mennyországból, amelyet itt a földön megismerhetünk”. (J. Addison)

Sopronban a Szieszta Hotelban szálltunk meg, és étkeztünk királyi módon. Minden nap innen indultunk útnak a reggeli graduál ének szárnyain: „Immár a nap felvirradván, kérjük az Istent mindnyájan...”, és este is énekekkel zártuk a programot. Alkalmadtán napközben is énekeltek népdalokat (még finn nyelven is, Joób Árpádnének köszönhetően), kánonokat, Liszt és Haydn dallamokat, névnap-i köszöntőket...

Sopron és környéke most is számtalan, szebbnél szebb meglepetést tartogatott számunkra. Sopronbánfalván a XV. században épült, építészeti és vallástörténeti szempontból is jelentős, egyetlen magyar alapítású Pálos-Karmelita Kolostorhoz szobrokkal ékesített lépcsősoron jutottunk fel. Fialat idegenvezető avatott be a pálosok történetébe az 500 éves ódon falak között, melynek jó részét már felújították.

Visszatérve a napfényes Burgerlandba, Rohrauba, Haydn szülővárosába vezetett utunk. Koszorúztunk, énekeltek a nagy zeneszerző szülőházánál, majd csodálatos kastélyokat látogattunk meg.

Ausztria legnagyobb, mesés szépségű vidéki kastélya a Schloßhof, ahol Mária Terézia is szívesen tartózkodott. Négyszintű, barokk stílusú parkja elkápráztatott mindannyiunkat. A másik - a Savoyai Jenő herceg nyári rezidenciájaként épült kastély - Eckartsauban található. Itt mondott le az utolsó magyar király, IV. Károly. Idegenvezetőink nagyszerű tájékoztatását énekekkel köszöntük meg. Különösen megható pillanatokat

szerzett a Felvidékről származó idegenvezetőnek az A csitári hegyek alatt kezdetű népdal eléneklése.

Léka vára (Lockenhaus) Kőszeghez mindössze 12 km-re található, s nagyon örültünk, hogy ide is elmehettünk. A 13. században épült kővárat nagyon szépen felújították, érdemes volt megnézni. A sok érdekes információ közül az egyik különlegesség, hogy itt található Közép-Európa egyik legnagyobb denevérteljesítménye. Egy esküvőnek köszönhetően várbeli sétánkat a környezetbe illő lant-fuvola-ének összeállítás színesítette.

A harmadik napon a *Soproni Horváth József Alapfokú Művészeti Iskola* intézményvezetője, *Lampert Tünde* várt bennünket. (Se a szombat, se a nyári vakáció nem akadályozta meg ezt a látogatást.) Az igazgatónő tájékoztatást adott az iskola működéséről. Közvetlensége, szakmai- és diákszeretete lenyűgözött bennünket. A tiszteletünkre adott hangverseny igazi meglepetést jelentett számunkra. Lélekemelő, könnyfakasztó pillanatot is átélhettünk, amikor Joób Árpádné felismerte egy fiatal, lelkes zenetanárnő személyében férje egykori tanítványát. Szerettünk volna a nemrég megalakult, helyi Kodály Társaság vezetőjével személyesen is találkozni, tapasztalatokat átadni, de erre most nem kerülhetett sor.

A következő különleges élmény Szombathelyen (Savaria) várt bennünket. Pannónia vallástörténeti emlékeinek gazdag régészeti lelőhelyén nyílt arra lehetőség, hogy az Isis istennő tiszteletére emelt, harmadik legnagyobb római kori templomot feltárják, rekonstruálják. Az Iseum

Sopronbánfalva – A Pálos Kolostorban

Rohrau – Haydn szülőházánál

páratlanul szép és gazdag bemutató tér. Egykori pompájában láthatjuk az antik templomot és a bámulatos régészeti kiállítást. A hatalmas, több mázsás oszlopok, a csodálatos szobrok, a domborművek, a színes fal-festmény-töredékek nem pusztán a korabeli szakrális életet idézik, hanem betekintést engednek a pannonok hétköznapi világába is.

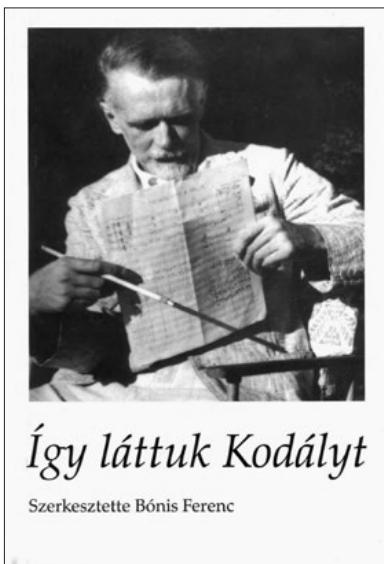
A négy nap alatt a szabadprogramok közül is kedvünkre válogathattunk. A vízmádók használhatták a szálloda beltéri medencéjét, szaunáját, de aki nem fáradt még el a gazdag programban, este felsétálhatott fáklyáskísérettel az erdei kilátóba, hogy meglesse a szentjánosbogarak nászi táncát. Akik a napi menetben elpilledtek, a hotel panorámateraszán gyönyörködhetek a fényekben pompázó „hűség városában”. Az igazi esti csemegét pedig a Múzeumok Éjszakája kínálta az ódon belvárosban.

Az utolsó napon a Komáromban található, legjobban védhető, legbékésebb, „láthatatlan” Monostori Erődöt néztük meg. Monumentalitása, katonai célszerűséggel felépített kazamatarendszere mindnyájunkat meglepett. Klapka György az 1848-49-es szabadságharc után emeltette a földerődöket, majd a köröddel együtt egy évszázadon keresztül szolgált katonai gyakorlóterepként. 1945 után titkos szovjet lőszerraktárként működött.

Szép élményekkel, sok új ismerettel gazdagodva, feltöltődve tértünk haza. Változatos éves programunkat ez a kirándulás megkoronázta. Hálaán köszönjük *Belinszky Etelka* mindenre kiterjedő, gondos szervező munkáját.

Buda Barnáné és Császárné Szabó Csilla

Kollektív Kodály-portré

Bónis Ferenc Így láttuk Kodályt című emlékezés-gyűjteményének negyedik kiadásáról

Kezdjük egy beszédes adatsorral. Induló előzmény: 1977-78 – 26 rádióelőadás; 1. kiadás (Zeneműkiadó): 1978-79 – 35 emlékezés nyomtatásban; 2. kiadás (Zeneműkiadó): 1980 – 54 emlékezés; 3. kiadás (Püski): 1993-94 – 80 emlékezés; 4. kiadás (Balassi Kiadó - Kodály Zoltán Emlékmúzeum és Archivum): 2017 – 88 emlékezés. A gyűjtemény tehát több mint háromszorosára nőtt mint hangzó „nulladik kiadás” és a Kodály évben megjelent negyedik nyomtatás között, köszönhetően Bónis Ferenc elszántságának, gyűjtőszendélyének és szerkesztői gondosságának.

Mit is tart a kezében az olvasó e testes kötetben? Anekdotagyűjteményt, színes kis történeteket egy nagy emberről? Objektív szakmai-emberi portrékat, vagy egyéni viszony- meghatározásokat: ÉN és Kodály? Kétségtelen – s erre már az első kiadás előszavában utalt az emlékezéseket előhívó-elrendező szerkesztő – „az emlékezés szubjektív műfaj, nemcsak azt jellemzi, akire emlékezünk, hanem azt is, aki emlékezik”. Az olvasó mégis szert tehet egy objektív képre a történetek főhőséről, ha egymásra tudja vetíteni az egyéni, más-más életkort, más-más élethelyzeteket, különböző személyes kapcsolatokat tükröző beszámolókat. Fontos tény, hogy a szerkesztő – egy-két egészen kivételes esettől eltekintve – nem interjúalanyokat keresett, kérdésekkel nem irányította, befolyásolta az emlékezőket. Ki-ki maga szabhatta meg gondolatmenétét. A szerkesztő által megadott kevés „alapszabály” egyike az volt, hogy csak személyes emlékeket adhat elő az emlékező. Ez természetesen nem jelentette azt, hogy kollektív élmények részeseként megélt dolgokat ne vehetett volna tolla hegyére, de a másoktól hallott történeteket, – mondjuk úgy – vándoranekdotákat mellőzni kellett.

Figyelmünket fordítsuk a negyedik kiadás újdonságaira. A nyolc először itt megjelenő „Így láttam Kodályt” írás nem került automatikusan

a kötet végére, hanem az első kiadáskor kialakított szerkesztési alapelv szerint illesztette be Bónis Ferenc a kötetbe. „Az egyes írásokat a bennük rögzített legkorábbi önálló Kodály-emlék évszáma alapján szedtük sorba” – írta a bevezetőben.

Paul Henry Lang Amerikába szakadt hazánkfia, zenetörténész a zeneszerzés-tanár Kodály arcképéhez ad megerősítő vonásokat és néhány másnál nem olvasható fontos „módszertani” megjegyzést. A további újdonságok Kodály utolsó két évtizedéről ismert képünket árnyalják, gazdagítják. A Pécs-baranyai emlékezők köre három fővel is bővült. *Ivasivka Máttyás* a zenepedagógiai megújulás egyik alapeseményének számító 1945-ös kezdeményezésekhez kötötte személyes Kodály-élményeinek kezdetét, s csúcspontját kétségtelenül a kései kórusmű, a *Mohács* keszthelyi ősbemutatójának vezénylése jelenthette. *Tillai Aurél* számára is Kodály nevezetes pécsi tartózkodása adta meg az emlékek-tapasztalatok megalapozását egy gazdag, Kodállal is találkozásokat hozó szakmai életút kezdetén. Az időrendet kicsit megbillentve a harmadik baranyaihoz lépünk: *Tóth Ferenc* a nemzetközi hírre szert tett komlói énekzenei általános iskola létrejöttének történetét, abban Kodály kiemelkedő szerepét mutatja be. Megerősíti az ismert képet a zenei nevelés érdekében minden követ megmozgató Tanár úrról.

Gedényiné Gál Zsuzsanna a szakmán kívülről, adminisztratív munkakörben került kapcsolatba Kodály Zoltánnal az 1948-as budapesti Bartók-verseny alkalmából. A versenyiroda idegen nyelvű levelezését intézve nagyon hétköznapi, illetve hivatali helyzetekben ismerte meg Kodály igényességét, szigorú, de emberséges viszonyát a munkatárshoz. *Heltay László* sok-sok hajdani zeneakadémiai hallgatóhoz hasonlóan a népzeneórákon találkozott Kodály Zoltánnal, ám valóban fontossá oxfordi éve alatt lett számára a kapcsolat. Emlékezéséből ismét más élethelyzetekben, hivatalos formaságok és szakmai események kapcsán kaphatunk jellemző részleteket Kodály viselkedéséről, értékrendjéről, s bepillanthatunk egyik kései angol szövegű műve, az Óda (*An Ode – The Music Makers*) című kantáta keletkezésének történetébe is. *Csík Miklós*-sal visszakanyarodunk a hazai zenepedagógia területére, az énekzenei iskolák felívelő időszakához. Személyes története jól példázza, hogy Kodály az érdekes személyeknek milyen hatékonyan tudott segítségére lenni. *Tardy László* az egész kötetnek legfiatalabb tanúságtevője. Pályakezdként megtapasztalhatta, hogy Kodály emberismeretere támaszkodva néhány szóval hogyan tudta a hozzáfordulót segíteni, irányítani, s idős korában is tanulni készen figyelt a számára új ismeretekre.

Kedvcsinálónak ismertettük röviden a nyolc új, ám valójában már régen múltakat felidéző emlékezést. A kötet egésze ilyen személyes emlékeken keresztül válik az olvasó számára komplex Kodály-portrévá és zenetörténeti forrásmunkává. Érdeemes vissza-visszatérni hozzá.

Ittész Mihály

2017. szeptember 27-én, a Kodály Zoltán Emlékmúzeum előadóter-
mében, került bemutatásra Bónis Ferenc legújabb könyve, a Balassi
Kiadó igényes, szép kiadásban. *Kodály Zoltánné Péczely Sarolta*, elsőként
köszöntötte a szerzőt. A kiadványt *Ittész Mihály* a Magyar Kodály Tár-
saság elnöke mutatta be. A baráti hangulatot a neves Kossuth-díjas zon-
goraművész közvetlen bevezető szavai keltették. *Vásáry Tamás* minden
alkalommal értékes emlékeket elevenít fel Kodály Zoltánnal való kap-
csolatáról. Egyik legkedvesebb műve amit mindig szívesen előad, a „Ma-
rosszéki táncok” egyúttal élcelődő párbeszédre buzdította a hosszú idő-
re visszatekintő ismeretségre sőt barátságra emlékeztető szerzőt és zon-
goraművészt.

A hallgatóság számára a könyv ismertetése, az élvezetes zenei előadás,
és a szellemi párbeszéd egyaránt kellemes és maradandó élményt jelentett.

szerk.

Szinte Gábor festőművész

Kodály Zolán születésének 135. évfordulója tiszteletére jelent meg a
Kodály Társaság kiadványa: KODÁLY ZOLTÁN ábrázolások a KÉPZŐ-
MŰVÉSZETBEN. E könyv „A Magyar Kodály Társaság Hírei” közel 25
éves gyűjtőmunkájának eredménye, mivel az évek során minden szám-
ban megjelentettünk egy Kodályról készült képzőművészeti alkotást,
ezzel is tisztelegve a Mester emléke előtt.

A képzőművészeket is gyakran meghihlette Kodály zenéje, és saját mű-
vészi eszközeikkel, igyekeztek azt kifejezni. Különös értéknek tekinthet-
jük, hogy vannak akik személyesen ismerhették a Mestert és így a mű-
vészi ábrázolásban még egy-egy jellegzetes vonás is érvényesül. Nagyon
színes a paletta, szobrok, festmények, rajzok, grafikák, és emléktáblák
emlékeztetnek országszerte Kodály Zoltánra, a zeneszerzőre a 20. század
kiemelkedő egyéniségére. Nem tekinthetjük ezt egy befejezett témának,
hiszen nagyon sokféle vannak még rejtőzködő alkotások, amelyek szé-
leskörű ismertségre várnak.

A könyvben az ELŐSZÓ utolsó sorait így fejeztem be: *Kívánom, hogy
e könyv felkeltse az olvasó érdeklődését és kezdete legyen a kutatásnak,
hiszen nagyon sok szép Kodály emlék vár még feltárásra.*

A könyv híre már a megjelenés előtt elterjedt, kaptam is egy telefon
értésítést „lappangó” Kodály festményről, majd megérkezett a nagyon
szép színes fotó. Ez sajnos már a nyomdába adás idején történt, így nem
kerülhetett a kötetbe. Ezért most, gyűjtőmunkánk folytatásaként kerül

a HÍREK 2017/4 decemberi számában (a 3. oldalon) *Szinte Gábor festményét* (az eredeti szép színes képet itt sajnos fekete-fehérben), de a történet érdekessége kárpótolhatja olvasóinkat.

Mezei Károly író, rádiós újságíró, hívta fel a figyelmemet e festményre, amit már évekkal ezelőtt az Artis-jus irodájában (Budapest, I. Mészáros u.) fedezett föl, és elküldte a történetet, ahogy azt Szinte Gábor személyesen neki elmesélte.

„Kodály Zoltán az 1930-as évek végén, ötvenes éveiben már országosan ismert művész, tekintélyes közéleti személyiség volt. Népdal- feldolgozásait iskolások, cserkészek tízezrei énekelték. De arcát, karakteres fejét, rendhagyó frizuráját is ismerte minden felnőtt és gyerek is.

A Mester, ha ideje engedte, szívesen sétált a budai hegyekben. Ilyenkor, hátrakulcsolt kézzel, lassan bandukolva rőtta az ösvényeket. Figyelte a fákat, bokrokat, hallgatta az erdő hangját. Egy alkalommal, tíz év körüli kisfiúként társaimmal kirándultunk valahol a pesthidegkúti vitorlázó repülőtér környékén. Futkároztunk, kardoztunk, kiabáltunk, amikor az ösvény végén egyszer csak lassan sétálva, hosszú tavaszi kabátjában éppen Ő közeledett felénk. Arcát, frizuráját már messziről fölismertük, és tiszteletteljesen elcsitulva figyeltük, ahogy egyre közelebb ér hozzánk. Amikor már néhány méterre volt tőlünk, nagy levegőt véve odaköszöntem neki:

– Jó napot kívánok Tanár Úr!

– Jó napot kívánok, fiúk. Szép napunk van, használják ki! – mondta barátságosan mosolyogva – pedig mint utóbb megtudtam, nem volt olyan mosolygós fajta.

Aztán ahogyan jött, úgy el is ment...

Nem nagy dolog, de én sosem felejttem el, és ez az emlékkép lebegett előttem, amikor 1996-ban megfestettem a világhírű Mester portréját, ahogyan a budai hegyekben szemléli a tavaszi rügyeket.”

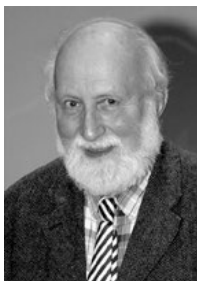
Ahogy a könyvben az alkotók Curriculum vitáját közöljük, így itt is mellékelünk egy rövid ismertetést a művésztől:

Szinte Gábor – festőművész (1928. augusztus 18. Budapest – 2012. szeptember 30.) Székely szülők gyermeke.

A Képzőművészeti Főiskolán 1951-ig végezte tanulmányait, Bernáth Aurél, Berény Róbert, Szőnyi István tanítványaként. Tanulmányait a firenzei Szépművészeti Akadémián fejezte be. Erdélyiség és olasz kultúra iránti kettős kötődés jellemzi műveit. Portréfestőként jeles személyiségeket örökített meg. Díszlettervezőként is jelentőset alkotott, egyetemi tanár volt. Alkotásai láthatók a Magyar Nemzeti Galériában és magán gyűjteményekben. 2011-ben elnyerte a Magyar Köztársaság Érdemrend középkeresztjét.

Márkusné Natter-Nád Klára

Heltai Nándor emlékezete

Életének 88. évében, 2017. szeptember 1-jén – hosszan tartó betegségek általa már nagyon várt „eredményeként” – kapta meg Heltai Nándor, Kodály Zoltán kecskeméti kapcsolatainak hűséges krónikása, Társaságunk tiszteletbeli tagja, a „No, gyere, tedd le!” szenvedésektől megváltó parancsszavát.

Élete Győrből indult. Annak a bencés gimnáziumnak volt diákja, ahol valamikor Kodály Frigyes, a zeneszerző édesapja is érettségizett. Diákként erről még nem tudhatott, s Kodály élete és munkássága később, a zeneszerző szülővárosában került érdeklődése homlokterébe. Csornán művelődési szervezőként dolgozott, majd 1956 után a sors Kecskemétre vetette, ahol előbb nyomdában dolgozott, s munka mellett tanulva szerzett történész diplomát. Később a városi tanács művelődési felügyelőjeként nagy ambícióval dolgozott, sok újszerű kezdeményezéssel gazdagította a város kulturális életét. Bábáskodott a 80 esztendős Kodály kecskeméti ünneplésének eseményei körül, és elindítója volt 1967-ben a népzenei találkozók máig tartó sorának. Az 1970-es évektől a Petőfi Népe című megyei lap munkatársaként és helytörténészként végzett eredményes munkát.

Idős korában mindig szívesen elevenítette fel az 1960-as éveket, amikor – *Nemesszeghyné Szentkirályi Mártával*, a Kodály Iskola alapító igazgatójával is együttműködve – a város zenei életének ismét „hírössé” tételén is dolgozhatott. Kecskemét kulturális, sport és részben gazdasági életének dokumentumait kutatta a mindenkori friss kulturális események újságírói követése mellett. Első összefoglalója Kodály Zoltán és szülővárosa kapcsolatáról a centenárium alkalmából, 1982-ben jelent meg a városi tanács kiadványaként, az ötven esztendős Kodály szavait idéző címmel: „*Szívébe fogadott Kecskemét*” – *Kodály Zoltán és szülővárosa*.

A téma azonban rejtett még magában feladatokat. A korabeli dokumentumokból sorjáztatott adatok, tények mellett személyes visszaemlékezéseket is gyűjtött Heltai Nándor, s ezeket is beépítette 2007-ben az Argumentum Kiadó gondozásában megjelent terjedelmesebb, *Kodály Zoltán és szülővárosa, Kecskemét. Dokumentumok, emlékezések* – című, ma már megkerülhetetlen forrásmunkának számító kötetébe.

Szeptember 14-én helyezték el hamvait a kecskeméti köztemetőben, s búcsúztatták tisztelői, volt kollégái. A Kodály Társaság nevében e sorok írója emlékezett és búcsúzott. Heltai Nándor azonban írásaival, kutatási eredményeivel velünk marad.

Ittész Mihály

BÚCSÚZUNK

A Magyar Kodály Társaság Tagjaitól

Devich János

elhunyt életének 80. évében, 2017. szeptember 27-én

Gordonkaművész, a Kodály Vonósnégyes alapítója, három évtizeden át aktív tagja. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professzor emeritusa.

A legendás tanáregyenísek közé tartozott, diákjai rajongtak érte. Nemcsak ismereteket, adott át, életszemléletet sugárzott. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Számos zenei szervezet munkájában vett részt, és mindenkor érvényesült pozitív egyenísége.

Az Óbudai Temetőben október 20-án a család és a magyar zenei élet nagy számú jelenlévői körében, *Vigh Andrea* rektor asszony és *Vashegyi György* az MMA elnöke mondott búcsúbeszédét. Tanítványai Debussy vonósnégyesével köszöntek el szeretett tanáruktól.

Emlékét tisztelettel őrizzük!

Póczonyi Mária

elhunyt életének 87. évében tragikus hirtelenséggel,
2017. november 12-én

Életét a zene szeretete és szolgálata jellemezte. Az alapokat a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban töltött nyolc év jelentette, ahonnan az út a Zeneakadémiára vezetett. A Középiszkolai Ének-zene Tanszéken 1952-ben diplomázott, majd az I. Kossuth Tádé utcai iskolába neveztek ki ének-tanárnak, ahol megalapozta az Ének-zene tagozatot.

1961-től a Szegedi Zeneművészeti Szakiskolába kapott meghívást, szolfézs, zeneelmélet, módszertan, karvezetés voltak főbb tantárgyai. 1972-től az Esztergomi Tanítóképző Intézetben, 1977-től a Budapesti Tanítóképző Főiskolán tanított mint főiskolai docens, nyugdíjba vonulásáig. Aktív munkásságot folytatott a Népművelési Intézetben, számtalan főiskolai jegyzete jelent meg, közismert volt kórusvezetői munkássága. Alapítója a Bárdos Lajos Társaságnak.

Dolgos életét követően, nyugodjék békében!

M.N-N.K.

Tájékoztató a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar Szolfézs-Zeneelmélet, Karvezetés Tanszékének képzéseiről és nyílt napjairól

Tanszékünk 1974 óta képez szolfézs- és zeneelmélet-tanárokat, iskolai ének-zene tanárokat és karvezetőket a zeneoktatás különböző szintjeire, mely 1994-ben egyházzeneész, majd egyházzene-tanári képzéssel is gazdagodott.

A 2018/19. tanévben osztott (bolognai típusú) nappali képzésben alap- és mesterképzési szakirányokat (BA és MA), valamint osztatlan tanárképzési szakpárokot (OT) hirdetünk meg.

1. A **3 éves (BA)** alapképzésünkben *zeneismeret, zeneelmélet, zenekar- és kórusvezetés*, valamint *egyházzene (karvezetés és orgona)* szakirány szerepel, melyekre középiskolai végzettség birtokában jelentkezhetnek fiatalok. Az alapképzésben megszerezhető oklevél tanításra, ill. magasabb szintű szakmai feladatok ellátására nem jogosít, így további tanulmányok folytatását igényli. A képzéstípusról átjelentkezési lehetőség van az osztatlan tanárképzés megfelelő szakjaira, ill. évfolyamára.
2. Az **osztatlan tanárképzés (OT)** 2013-ban létrehozott szakjai közül **4+1 éves** képzésben egyszakos *egyházzene-tanári*, valamint kétszakos *ének-zene – zeneismeret-tanári* képzésekre jelentkezhetnek az érettségizett fiatalok. Ez a 4 éves képzés, mely 1 éves iskolai gyakorlattal egészül ki, az alapfokú művészeti iskolákban, valamint közoktatási intézményekben történő tanári feladatok ellátására készíti fel a hallgatókat.

Szintén érettségi után felvételizhetnek a középiskolai és a zeneművészeti szakgimnáziumi tanításra, valamint művészi feladatok ellátására is képzettséget adó **5+1 éves** képzéseinkre: az *ének-zene művésztanár – karvezető-művész-tanár*, az *ének-zene művésztanár – zeneelmélet-tanár*, valamint az *egyházzzeneművész – ének-zene művésztanár* szakpárokra. E képzéstípus jelenleg csak a budapesti Zeneakadémián és debreceni intézményünkben indítható, első végzős hallgatónk 2017-ben szerezte meg művésztanári oklevelét.

Azoknak a fiataloknak, akik tanári pályára készülnek, a 2. pontban bemutatott osztatlan tanárképzés szakpárjait ajánljuk. Jelentkezési lapjukon több szakirányt, ill. képzési szintet (BA, OT 4+1, OT 5+1) is megjelölhetnek, a közös felvételi vizsgán szakmai felkészültségük és pályaaalkalmasságuk alapján dönt a bizottság szakbesorolásukról.

1. Intézményünk művészképzései (**MA**) közül a 2 éves *kórus-karnagy-művész* szak tartozik tanszékünkhöz, melyre a belépési feltételeknek megfelelő szakirányú BA oklevéllel rendelkező jelentkezőket várunk.
2. A már korábban más szakon oklevelet szerzett tanárok részidős (4 féléves) levelező képzésben alapfokú művészeti iskolai egyházzene-tanári, valamint zeneismeret-tanári képzésre jelentkezhetnek.

Szintén négy féléves képzésben nyílik lehetőség újabb oklevél megszerzésére zeneművész-tanári képzésben középiskolai egyházzene-művész-tanár, ének-zene művész-tanár és zeneelmélet-tanár szakokon. Részletes felvételi információkat a hamarosan megjelenő *Felvételi tájékoztató*ból, valamint intézményünk honlapjáról nyerhetnek.

Felhívjuk a képzéseink iránt érdeklődő fiatalok és tanáraink figyelmét arra, hogy **2017. november 22-23-án (szerda és csütörtök)** intézményünk *Nyílt napok*at tart. Ezen a két napon betekintést kívánunk nyújtani az intézményünkben, illetve tanszékünkön folyó szakmai munkába, valamint tájékoztatást kívánunk adni a továbbtanulást érintő kérdésekben.

A *Nyílt napok* részletes intézményi programja honlapunkon (www.music.unideb.hu) megtalálható, tanszékünk látogatható órái pedig a következő oldalon.

Debrecen, 2017. október 16.

Dr. S. Szabó Márta
tanszékvezető egyetemi docens

**MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK
ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAGYAR KODÁLY TÁRSASÁG
HANGVERSENYE**

Zeneakadémia Nagyterem

2017. október 10.,

kedd 19.30 órakor

Bevezető gondolatok:

Dr. Ittész Mihály

a Magyar Kodály Társaság elnöke, az MMA rendes tagja

„Isten, áldd meg a Magyart ...”

Történelmi korok üzenete Kodály Zoltán kórusműveiben

Műsor:

„Árpád hős magzatjai felvirágozának”

Ének Szent István királyhoz – Bozóky-énekeskönyv, 1797 (1938)

Lengyel László – Népi töredékek alapján (1927)

A Magyar Kórusiskola Fiúkórusa (művészeti vezető: *Sapszon Ferenc*) és

a Váci Székesegyházi Kórusiskola Fiúkórusa (művészeti vezető: *Varga László*)

Vezényel: *Tóth Márton* és *Verbay Zsuzsanna*

„Töröktől rabigát vállainkra vettünk”

Katalinka – Népi gyermekdal után (1937)

Gólyanóta – Népi gyermekdal (1929)

Cantio Optima – Bornemissza Péter (1565 tájt / 1941) – *Bicinia Hungarica* III. 119.

Andor Ilona Gyermekkar – Vezényel: *Tamási Kinga*

Mohács – Kisfaludy Károly (1825 / 1965)

Cantemus Vegyeskar (Nyíregyháza) – Vezényel: *Szabó Soma*

„...szabadság nem virul a holtak véréből”

Kodály Zoltán – Balázs Béla: Cinka Panna balladája című színpadi művéből (1948)

Táncdal (Nosza, hajdú) – Káldy Gyula: Kurucz dalok, VIII.

Közreműködik: *Arnóth Zoltán* – klarinét, *Szabó Ferenc* – ütőhangszerek

Parasztkórus – Gömörinépdal

Huszt – Kölcsey Ferenc (1831 / 1936)

Isten csodája – Petőfi Sándor (1844/1943)

Nemzeti dal – Petőfi Sándor (1848/1956)

Pécsi Bartók Béla Férfikar – Vezényel: *Lakner Tamás*

– szünet –

„Szánd meg Isten, a magyart, kit vészek hányának...”

Balassi Bálint elfelejtett éneke – Gazdag Erzsi (1938/1942)

Sirató ének – Bodrogh Pál (1945/1947)

Cantemus Vegyeskar – Vezényel: *Szabó Soma*

„Meggúnhódta már e nép a' múltat s' jövődöt.”

Vértanúk sírján (1945)

„Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga?” – Bozóky-énekeskönyv (1797)

Cantemus Vegyeskar (karigazgató: *Szabó Soma*)

Prelude Kórus (karigazgató: *Kabdebő Sándor*)

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Vezényel: *Horváth Gábor*

Erkel Ferenc–Kölcsey Ferenc: Himnusz (eredeti feldolgozásban) – Közös ének

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Vezényel: *Somogyváry Ákos*